

SLOVENSKA VEŠTNIK

Letnik XVI.

Celovec, petek, 8. september 1961

Štev. 36 (1008)

Ugotovitve ob začetku novega šolskega leta

V začetku prihodnjega tedna se bodo spet odprla vrata ljudskih, glavnih in srednjih šol in poleg tisočev starih naših učencev bodo zlasti naši prvotolci ponovno občutili, da jim je obvezna šola trda mačeha.

Nam oktroirani koroški šolski manjšinski zakon je namreč spremenil v državni pogodbi sprejeto obveznost, ki jamči našemu ljudstvu osnovni pouk v materinščini in s tem zagotavlja otrokom naravni prehod iz domačega okolja v novo šolsko okolje, v tako imenovano pravico staršev, ki se je v danih pogojih izkazala kot najbolj učinkovito sredstvo za nadaljnjo germanizacijo naše mladine.

Ne zadostuje namreč za pouk v materinščini objektivna ugotovitev pri vpisu in opisu otroka, da govori slovenski jezik in je slovenskega pokolenja, marveč maturo starši že posebej izjavijo, da želijo vsem pedagoškim načelom odgovarjajočo vzgojo v materinščini, sicer otrok ni deležen naravne vzgoje v maternem jeziku in mora od prvega dne dojemati itak težko razumljive pojme v tujem jeziku. Da se starši ne poslužujejo te baje demokratične pravice, pa skrbijo vsako leto sproti poznani nasprotniki koroških Slovencev; leta 1958 so nekaznovano organizirali štrajke, ki so dovedli do za naše ljudstvo najbolj usodnega odloka z dne 22. 9. 1958; leta 1959 so nam kljub odločnim protestom vsega našega ljudstva oktroirali manjšinski šolski zakon, ki ga koroški Slovenci slej ko prej odklanjamo; leta 1960 so pod organizacijskim vodstvom dr. Franza Koschierja, ki je za časa nacizma „vrgotal“ učitelje za čim hitreje ponemčevanje Gorenjske v Kranju, marširali v častni vrsti ob štajali celotne deželne in zvezne vlade številni najbolj zakleti razdraženi našega ljudstva, med njimi celo bivši SA-Standartenführer Steinacher in za Kaibitschom najbolj odgovorni za zločinsko izselitev bivši SS-Sturmbannführer Karl Fritzl in zahlevali „Minderheitenfeststellung“; leta 1961 pa so številni komisariji v številnih primerih ob ljudskem štetju kar javno grozili s ponovno izselitvijo...

Da vsled takih dogodkov število prijav iz leta v leto pada, je razumljivo, zlasti tudi zaradi tega, ker številni učitelji smatrajo doklado za bolj naporno delo pri dvojezičnem pouku le za nagrado, da bi čim bolj učili slovenščine, ne da bi jih za to kdo klical na odgovornost. Slovenska gimnazija bi tozadevno a posameznih učiteljih in šolah lahko dala uničujočo oceno.

Vse to pa je mogoče le, ker odgovorni činitelji vse do letošnjega leta niso uresničili v državni pogodbi zajamčene in celo v oktroiranem zakonu predvidene posebne slovenske šolske nadzorne oblasti. Na masovne intervencije koroških Slovencev in zlasti pod pritiskom nekaj odločih Ustavnega sodišča je minister za pouk dr. Drimmel sicer končno dal svoj načelni pristavek za ustanovitev posebne slovenske šolske nadzorne oblasti, a je imenoval za vodjo tega oddelka in poveril kot šolskega nadzornika eno in isto osebo. Ne le, da se s tem ni nič spremenilo, je na ta način nadzornik za slovenski pouk sam svoj predstojnik in sodnik v lastni zadevi. Pri tem nam ne gre toliko za osebo, ki bi brez dvoma tudi v svojem dosedanjem položaju lahko bila več storila, kot predvsem za sistem, ki v taki ureditvi nikakor ne pomeni uresničitve v državni pogodbi zajamčene pravice do posebne oddelka slovenske šolske nadzorne oblasti, marveč kot celotni šolski zakon le bumerang in farsu uresničevanja v državni pogodbi prevzetih obveznosti.

To se je tudi že pokazalo v dejanjih: na posebni oddelki slovenske šolske nadzorne oblasti samo po sebi razumljivo v slovenskem jeziku naslovljeno vlogo je koroški deželni šolski svet enostavno vrnil, češ da „v smislu veljavnih zakonitih določil ni v stanju, da to vlogo obravnava“. Ta akt ni le skrajno nediplomatična pogreška avstrijske upravne oblasti v času, ko gre avstrijska vlada v borbi za pravice svoje manjšine v južnem Tirolu ponovno pred Združene narode, marveč pomeni nesramno roganje koroškim Slovincem v državni pogodbi zajamčenim pravicam in nestrpno izvajanje slehernega koroškega Slovence, ki mu je pri srcu enakopravnost našega jezika.

Ostane torej kot svetla točka edino državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence v Celovcu, ki bo prihodnji teden zaradi velikega števila novih učencev odprla nadaljnja dva razreda. Toda tudi ta ostane v življenju koroških Slovencev tako dolgo neorganski drobček, dokler ne bodo uveljavljene vse ostale določbe člena 7. državne pogodbe in korist enakopravnosti našega ljudstva.

Minister za pouk dr. Drimmel je izjavil na proslavi odkritja spomenika v čast M. M. Miloradiča na Gradščanskem, da si bo vsako ljudstvo pridobilo toliko pravic, kolikor bo pokazalo življenjske sile. Rast slovenske gimnazije iz leta v leto je dokaz naše življenjske volje dovolj, da bi minister lahko prav tako obvezal vse učitelje na južnem Koroškem, da poučujejo vse slovenske otroke v materinščini, kakor je svezano obvezal učitelje na Gradščanskem na imenovanju proslavi, da učijo hrvaške otroke v hrvaškem jeziku.

Kakor se namreč kaže življenjska sila našega ljudstva v pozitivnem smislu v rasti in razvoju slovenske gimnazije, tako se v negativnem smislu odraža v naravnem odporu proti oktroirani ureditvi obveznega šolstva, ki ga tudi prizadevanje obeh osrednjih organizacij za prijavo otrok, da bi s tem dokazale svojo vseskozi pozitivno pripravljenost pri reševanju preežnega šolskega vprašanja, ne more učinkovito odpraviti. Naravni izraz življenjske volje slehernega naroda proti ureditvam, zakonom in ukrepom, ki ogrožajo njihov obstoj, je namreč nujno odpor, ki se iz pasivne resistance ob neuvidevnosti odgovornih činiteljev lahko izrazi v odpor sile, kakor zgovorno kaže usodni primer južnega Tirola.

Po zgodovinski konferenci izvenblokovskih držav:

Beograd — novo upanje miroljubnega sveta

Po petih dneh plenarnih zasedanj, sej v ožjem krogu in osebnih stikov med navzočimi državniki je bila v Beogradu zaključena konferenca šefov izvenblokovskih držav, ki bo kot svetel žarek šla v zgodovino boja za ohranitev in utrditev svetovnega mira. Najvišji predstavniki 25 držav (naknadno je prispela v Beograd še delegacija Konga pod vodstvom predsednika vlade Adule in podpredsednika Gizenge) so v svojih govorih izpričali, kako zelo se zavedajo svoje odgovornosti za ohranitev miru v svetu, kakor tudi zavesti, da so izvenblokovske države ob podpori sto in sto milijonov miroljubnih ljudi vsega sveta danes izreden moralni činitelj, ki razbija nevarne koncepcije delitve sveta na bloke.

Tako v govorih kakor tudi v internih posvetovanjih so udeleženci konference zavzeli konkretna stališča k vsem perečim mednarodnim problemom in z globokim čutom odgovornosti stavili konstruktivne predloge za njih reševanje.

■ Blokovo politiko niso samo obsodili kot največjo nevarnost za svetovni mir, marveč so od Vzhoda in Zahoda tudi zahlevali, da v pogajanjih iščeta možnosti za sporazumno rešitev sporov in s tem prispevata k zmanjšanju mednarodne napetosti.

■ Oboroževalno tekmovanje in atomske poskuse niso le ožigosali kot neposredno ogroženje človeštva, temveč so nakazali

konkretno možnosti za dosego sporazuma o razorožitvi, kar bi prispevalo k odstranitvi nezaupanja in večnega strahu.

■ Kolonialno politiko in rasno diskriminacijo niso le proglasili za najgrši način zatiranja človeka po človeku, marveč so zagotovili vsestransko podporo vsem narodom in državam v boju za osvoboditev in neodvisnost.

Prav tako so poudarili potrebo po rešitvi nemškega vprašanja na podlagi realnih dejstev obstoja dveh nemških držav; potrebo po sprejemu LR Kitajske v Združene narode in sploh upoštevanje današnjih razmer v svetu pri potrebni reorganizaciji OZN; potrebo po vsestranski podpori ne-

Poslanica miru iz Beograda

Beogradska konferenca izvenblokovskih držav je po obširni razpravi o vzrokih sedanje mednarodne napetosti sprejela zaključne resolucije, v katerih je poudarjeno stališče in so podani konkretni predlogi za rešitev posameznih problemov. Vsi ti sklepi imajo za osnovo željo po miru in predvidevajo tako rešitev mednarodnih problemov, ki bi odstranila nevarnosti novih sporov. V glavnem vsebuje »poslanica miru iz Beograda« naslednja načela: Hočemo svet, v katerem ne bo imelo več glavne besede orožje — odstranitev elementov hladne vojne naj ustvari trdne pogoje za konstruktivno sodelovanje med narodi ne glede na notranjo družbeno ureditev — za splošno in popolno razorožitev pod mednarodnim nadzorstvom — kolonializem je zgodovinski anahronizem, ki ga je treba nujno in popolnoma odpraviti.

■ Oboroževalno tekmovanje in atomske poskuse niso le ožigosali kot neposredno ogroženje človeštva, temveč so nakazali konkretne možnosti za dosego sporazuma o razorožitvi, kar bi prispevalo k odstranitvi nezaupanja in večnega strahu.

■ Kolonialno politiko in rasno diskriminacijo niso le proglasili za najgrši način zatiranja človeka po človeku, marveč so zagotovili vsestransko podporo vsem narodom in državam v boju za osvoboditev in neodvisnost.

Prav tako so poudarili potrebo po rešitvi nemškega vprašanja na podlagi realnih dejstev obstoja dveh nemških držav; potrebo po sprejemu LR Kitajske v Združene narode in sploh upoštevanje današnjih razmer v svetu pri potrebni reorganizaciji OZN; potrebo po vsestranski podpori ne-

ČLOVEŠTVO PRED NOVO NEVARNOSTJO:

Atomski poskusi na Vzhodu in Zahodu

V dneh, ko so se predstavniki ene tretjine svetovnega prebivalstva zbrali v Beogradu, da poudarijo pomen, ki ga imajo v današnjem času blokovo nevezane države, je blokova politika privedla do nove zaostritve v svetu. Ker zaradi zahodnega zavlačevanja še vedno ni prišlo do sklenitve sporazuma o razorožitvi, je Sovjetska zveza prekinila svoječasno prostovoljno opustitev atomskih poskusov, nato pa je še Amerika sklenila, da bo nadaljevala s takimi poskusi.

Ta odločitev, ki predstavlja novo nevarnost za človeštvo, jasno kaže, da je prav blokova politika tista, ki najbolj ogroža mir. Tukaj nič ne pomagajo demagoška gesla ene ali druge strani, prav nič ne koristijo zagotovila o miroljubnosti, če lepim besedam sledijo slaba dejanja. Obnovitev atomskih poskusov pa je vsekakor slabo dejanje, ki ima lahko zelo resne posledice, kajti — kakor je na beograjski konferenci pravilno ugotovil tunizijski predsednik Burgiba — »dirka v oboroževanju je rezultat strahu med

Treba je skleniti sporazum o ukinitvi vseh poskusov nuklearnega orožja; do sklenitve takega sporazuma pa je treba poskuse prekiniti.

Sklicati je treba izredno zasedanje Glavne skupščine OZN, ki naj bi obravnavala vprašanje razorožitve in vprašanje svetovne razorožitvene konference.

Glavna skupščina OZN naj na prihodnjem zasedanju sprejme v svoje članstvo LR Kitajsko, Varnostni svet, gospodarski in socialni svet Združenih narodov pa naj povečajo število svojih članov.

Svetovni mir je resno ogrožen in ga je mogoče trajno zagotoviti le s tem, da se kolonializem, imperializem in neokolonializem radikalno odstranijo. Kolonializem je treba iztrebiti v vseh oblikah; imperializem postaja vedno slabši, ker je mnogo narodov doseglo velike uspehe v boju za narodno svobodo in enakost. Vse to kaže na konec obdobja tujeja zatiranja!

Vesolje naj služi izključno mirnim namenom in velesile naj nujno podpišejo sporazum o splošni in popolni razorožitvi. K pogajanjem o razorožitvi naj bodo pritegnjene tudi izvenblokovske države.

Koroški Slovenci beograjski konferenci

V dneh beograjske konference izvenblokovskih držav so številne organizacije in posamezne osebnosti iz vseh delov sveta v pismih in brzojavkah naslovile na zbrane državnike želje za uspeh, poudarjajoč zaupanje, ki ga svetovna javnost stavi v delo in zaključke tega pomembnega sestanka. Tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je poslala beograjski konferenci brzojavko, v kateri je rečeno:

Koroški Slovenci, združeni v Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem, želimo konferenci uspešne rezultate v prepričanju, da bo mednarodno uveljavljanje sprejetih načel pozitivno vplivalo tudi na rešitev življenjskih vprašanj ogroženih manjšin.

zadostno razvitim deželam. Predvsem pa so kot potrebo današnjega časa naglasili uveljavljanje politike aktivne koeksistence, ki temelji na načelih pripravljenosti za poravnavanje vseh sporov z miroljubnimi sredstvi, nevmešavanje v notranje zadeve drugih držav in pospeševanja sodelovanja med deželami ne glede na njihovo ureditev.

V Beogradu so to politiko demonstrirali v praksi, ko so za skupno mizo sedeli predstavniki držav najrazličnejših velikosti, jezikov in oblik ureditve, pa so kljub različnim pogledom na posamezna vprašanja našli skupno govorico, jezik sporazumevanja in korist miru in napredka človeštva, kar se odraža tudi v zaključnih resolucijah konference. Tako je beogradska konferenca izvenblokovskih držav v trenutku nevarne zaostritve v svetu dala konkreten in konstruktiven prispevek za izboljšanje sedanjega mednarodnega položaja in izpolnila zaupanje, ki so ga vanjo stavili vsi miroljubni ljudje širom po svetu.

Slovenska kmečka zveza sporoča

V torek, dne 5. septembra 1961 se je pri tajniku Slovenske kmečke zveze Blažu Singerju in pri svetniku Kmečke zbornice za Koroško dr. Miru Zwitterju oglasila delegacija društva Kmečke gospodarske zveze.

Delegacija je izročila dopis svojega društva z dne 3. septembra 1961 glede pogojev za skupni nastop pri kmečko-zborskih volitvah 19. novembra 1961.

Zastopnika SKZ sta delegaciji sporočila sklep občnega zbora Slovenske kmečke zveze, da je predpogoj skupnega nastopa, da se društva KGZ drži obojestransko obveznega volilnega dogovora z dne 18. septembra 1956.

Po tem dogovoru pripada nosilec skupne liste za občni zbor kmetijske zbornice pri letošnjih volitvah Slovenski kmečki zvezi, ker ga je leta 1956 imenovalo društvo KGZ.

Slovenska kmečka zveza zastopa načelo, da je treba podpisane dogovore priznati, ker je sicer vsako pošteno sodelovanje nemogoče. To je tudi mnenje vseh poštenih slovenskih kmetov na Koroškem in ga bo moral spoštovati tudi zadnji osamljeni profesionalni strankarski prenapetež.

35 000 brezposelnih

V statističnem obravnavanju problema brezposelnosti so zabeležili nov rekord. Ob koncu meseca avgusta je bilo po Avstriji prijavljenih le še 35 248 delojemalcev, ki so iskali zaposlitev. Od tega je bilo 13 867 moških (39 %) in 21 381 žensk (61 %). V primerjavi s stanjem meseca julija se je število brezposelnih znižalo za 1131 oseb ali 3,1 odstotka, v primerjavi s koncem avgusta lani pa je letos število brezposelnih za 9071 oseb odnosno 20,5 % nižje. Na Koroškem so konec avgusta našli 1968 brezposelnih.

Beograjska konferenca v številkah

Kakor smo poročali že v zadnji številki, se je beograjske konference izvenblokovskih držav udeležilo skupno 24 dežel: 12 iz Azije, 9 iz Afrike, 1 pripada Afriki in Aziji, 1 iz Evrope in 1 iz Latinske Amerike. 24 delegacij, ki so se zbrale za okroglo konferenčno mizo v palači Zvezne ljudske skupščine, je zastopalo skoraj milijardo ljudi s štirih celin in 22 milijonov kvadratnih kilometrov površine. To so velikanske številke, posebno če jih primerjamo z Evropo, ki meri 10 milijonov kvadratnih kilometrov in šteje 560 milijonov prebivalcev.

Toda te številke so ogromne tudi v primerjavi z obema blokoma. Vzvodni blok šteje 980 milijonov ljudi, zahodni blok pa preko vseh mogočih paktov in konvencij približno 800 milijonov, kar pomeni, da je bila na beograjski konferenci zastopana skoraj tretjina vsega prebivalstva sveta.

Države, ki so se udeležile konference v Beogradu, pa so tudi med seboj zelo različne. Med njimi so bile socialistične dežele in kapitalistične dežele, bilo je med njimi 14 držav z republikansko ureditvijo, 6 z monarhistično ureditvijo, ena država (Etiopija) je staro cesarstvo, v eni (Sudan) je na oblasti vojaški svet, Cejlon ima še svojega generalnega guvernerja, ki je nekakšna formalna dediščina stare kolonialne oblasti, medtem ko ima Alžirija le »začasno vladno«, ki pa kljub temu pomeni več kot »legalna« oblast Francozov.

Na konferenci je prevladovalo načelo, da se veljavnost neke dežele ne šteje po njenem obsegu in moči. Vse države odnosno njihovi predstavniki so imeli enake pravice, čeprav so zastopali po veličini zelo različne države. Ciper na primer ne šteje niti en milijon prebivalcev, ogromna Indija pa jih ima kar nad 400 milijonov. Prav tako je bila Indija na prvem mestu tudi glede površine, saj šteje 3 100 000 kvadratnih kilometrov, dočim sta Libanon in Ciper po površini komaj 150. del Indije.

Vsaka izmed držav, ki so se udeležile beograjske konference, je znana po kaki svoji posebni kulturi. Kuba je znana zaradi sladkornega trsa, Libanon zaradi svojega južnega sadja, Indija po juti in premogu, Indonezija po rižu, Sudan po bombažu, Gana po kakau, Alžirija zaradi železa in nafte, Gana zaradi zlata, Irak in Saudova Arabija po svoji nafti itd. Našteli bi lahko še razne druge značilne surovine teh dežel, toda z izjemo Jugoslavije od vseh teh dežel niti ena ni bogata zaradi svoje industrije. Vse to ogromno področje, ki je bilo zastopano v Beogradu, je razen redkih izjem značilno po svoji kolonialni preteklosti, ko so razvite dežele iz njih izvzale surovine, dale pa jim niso skoraj ničesar. Francija, Velika Britanija, Italija, Španija, Portugalska, Nemčija, Belgija in Nizozemska so v preteklih stoletjih in desetletjih vsilile tem deželam svojo nadoblast in jih izkoriščale, ne da bi v zameno dale kaj drugega.

Poti teh dežel do svobode so bile dolge, naporene in posejane z mrtvimi. In tudi ko so posamezne dežele postale že svobodne, je tako imenovani civilizirani svet spet posegal in posega v njihovo zgodovino s političnimi spletkami ali celo z orožjem. Vzemimo na primer napad na Suez, primer Libanona, primer Etiopije v času fašizma, primer Cejlona pred nekaj leti in primer Kube prav pred kratkim. Posebej je treba v tej zvezi navesti še Alžirijo, Angolo, Laos, Vietnam in Bizerto, kajti Afrika in Azija še vedno nista popolnoma svobodni — neokolonizem je izbral sedaj drugo nič manj surovo pot, kot jo je poznal v dobi pravega kolonializma.

Vendar je treba državam, ki so bile zastopane v Beogradu, priznati naraščajoč vpliv v mednarodni politiki. Kljub najrazličnejšim razlikam med njimi samim jih je v Beogradu družilo eno: iskrena želja, zagotoviti človeštvu trajen in pravičen mir. Pri tem je vsekako zanimivo, da je bila Evropa, ki ni le najbolj civilizirana celina, marveč hkrati tudi v največji nevarnosti, da postane prva žrtev morebitne vojne, na beograjski konferenci zastopana z eno samo državo — Jugoslavijo. Pač pa dejstvo, da je bila konferenca 24 držav s štirih celin prav v prestolnici edine evropske države — v Beogradu, spet potrjuje,

RAZPRODAJA AVSTRIJSKE ZEMLJE:

Nevarnost za Avstrijo!

V zadnji številki našega lista smo pisali o zlaganih trditvah nacionalističnih hujškanje na narodnostno mržnjo. Pa to še ni vse. Za hujškačo gonjo proti koroškim Slovincem in proti sosedni Jugoslaviji se skriva še več: s kričanjem o »slovenizaciji južne Koroške« in o »množičnem pokupovanju koroške zemlje« po Slovincih skušajo gofovi krogi odvrti zanimanje javnosti od dejanske razprodaje avstrijske zemlje. Ravno v zadnji številki revije »Die österreichische Nation« je bil pod naslovom »Nevarnost za Avstrijo!« objavljen daljši članek, ki razkriva resnično ozadje te razprodaje. Tukaj povzemamo iz omenjenega članka le glavne misli.

Neopazna, vendar vedno bolj nevarna postaja gospodarska odvisnost Avstrije od gofovih privatnih trustov in kartelov, ki so si očitno zadali nalogo, da napravijo iz Avstrije uplenjeno kolonijo modernega kapitalizma. So krogi v naši državi, ki ta razvoj podpirajo. Krogi, ki iz golega doktrinarnega priznavanja k »privatnemu« ali »svobodnemu« gospodarstvu nočejo videti, da mora od inozemcev in Avstriji tujih gospodarskih voditeljev diktirano »svobodno gospodarstvo« privedi do poloma Avstrije. Spet drugi hočejo po ovinkih gospodarstva uničiti politično suverenost in neodvisnost Avstrije ter nas napraviti za satelitsko državo Bonna. In so še tretji, ki iz napačnega evropskega navdušenja kar ne morejo dočakati, da bi bila usvarjena socialna pravična in protikapitalistična Evropa. V popolnem nespoznavanju dejstev izročajo naše gospodarstvo fistlim pod krinko »Evropa« delujočim velekoncernom in trustom, ki bi nas spravili v še hujše suženjstvo, kot bi to kdaj koli moglo napraviti kakšno usmerjeno gospodarstvo.

Kako daleč gredo napadi na gospodarsko samostojnost in svobodo avstrijskega ljudstva, kažejo čedalje bolj odločna svarila odgovornosti se zavedajočih ljudi. Braniti se moramo pred tem, da bi Avstrijec v svoji lastni domovini postal brezdomec.

Toliko članek v »Die österreichische Nation«, ki jasno odkriva, kako in kam je usmerjena resnična razprodaja koroške zemlje. Kljub temu — ali prav zaradi tega! — pa gofovi krogi kričijo o »slovenizaciji« in o »pokupovanju« koroške zemlje po Slovincih. Če pogledamo, kdo so ti kričači, potem nam postane popolnoma jasno, zakaj se poslužujejo — kot smo zapisali že v zadnji številki — stare metode »Primitivni tat!«: Z usmerjanjem javnega zanimanja v napačno smer bi hoteli prikriti svoje lastno zločinsko in veleizdajalsko početje, ko v smislu svoje politične usmerjenosti brezvestno prodajajo svojo lastno domovino!

Bauernbund v skrbeh za složnost in enotnost

Na Koroškem se pripravljamo na kmečkozbornsko volitve. Tega ne povedo le uradni razglasi po občinah, temveč tudi hrup, ki ga zasledimo po glasilih Bauernbunda in Freiheitliche ter po radijskih poročilih o njihovih sejah in zborovanjih. Povsod je govora o »odločnih korakih« in o »trdi besedi kmečkih firerjev« te ali one skupine.

Ni še dolgo od tega, ko so Bauernbundovski firerji glede svojih zahtev do državnega proračuna v Celovcu ultimativno poudarili, da v teh zahtevah »ni koraka nazaj« in je njihovo glasilo zagotavljalo, da so »kmetje odločeni, da se ne zoperstavijo le vsaki nadaljnji diskriminaciji, temveč da spravijo tudi vse stare svinjarije s sveta«. Bauernbundovi firerji so »spregovorili« res odločno besedo, bi rekli, če bi jim koroški kmetje še verjeli.

Niti teden dni navrh so se v Št. Vidu oglašili z drugimi besedami. Na protestnem zborovanju FPÖ-jevskih kmetov so obsodili in docela zavrgli Bauernbundov način reševanja kmečkega vprašanja in se v isti sapi spravili tudi nad koroške Slovence. »Kmet, brani se!« je bilo geslo, ko so govorili nekdanji reichsnährstandovi veljaki, ki imajo glede usode kmečkih družin najmanj toliko masla na glavi, kakor oni, ki hočejo sedaj spravljati »vse stare svinjarije s sveta«.

Ovdeč je spričo ene ali druge garniture teh »borcev za kmečke koristi« zgubljati besede, kdo od njih ima prav in katerim bodo koroški kmetje v bodočnosti sledili. Eni in drugi so kmečke ljudi že razočarali. Oboji so že v preteklosti dokazali, kako znajo sredstva za pomoč in pospeševanje kmečkih gospodarstev, ki so bile na razpolago, deliti med seboj. V vsaki občini imamo o tem dovolj primerov. Bauernbundovi veljaki so prišli na konja za časa Marshallovega plana, bivši reichsnährstandovi bauernfirerji in njihovi sovrstniki pa so uživali zlate čase med drugo svetovno vojno. Medtem ko je Bauernbund pozabil na kmete, ki so po krivdi nacističnih bauernfirerjev po naših vaseh obubožali, je za časa Marshallovega plana pridno pomagal prav tem firerjem in si zato pri kmečkozbor-

da je bila enakopravnost udeležnih predstavnikov upoštevana do zadnjega.

V Beogradu se niso zbrali predstavniki držav, ki imajo polna skladišča atomskih bomb in atomskega orožja, pač pa zastopstva držav, ki imajo ogromno zalogo dobre volje in moralnih vrlin; družila pa jih je skupna akcija za ohranitev miru, zato beograjsko konferenco upravičeno smemo imenovati »mednarodno zborovanje miru!«

mec. Je že tako daleč, da velezaslužkarji pokupujejo naša jezera in preprosti človek vedno znova naleti na »železno zaveso« iz bodoče žice, če se hoče kopati. Te »železne zaveso« pa naš tisk in druga sredstva javnega menja nikdar ne omenjajo. Sami smo krivi, ker to dopuščamo in nismo že davno po vzoru Švice prepovedali prodajo avstrijske zemlje inozemskim milijonarjem in »otrokom gospodarskega čudeža«. Odgovornost za to razprodajo Avstrije pade na vse tiste, ki to še naprej dopuščajo ali pa morda celo sami s soudeležbo za ceno nekaj tisoč šilingov dovoljujejo, da prehaja domovina v tuje roke.

Zavarovati pa se moramo tudi proti temu, da bodo podobno kot obrežja naših jezer tudi naša lovišča oddana v najem ali prodana inozemcem, tako da Avstrijec kmalu ne bo več gospodar svojih lastnih gozdov. Avstrijskim občinam danes skoraj ni mogoče, da bi se ubranile tega napada na naša jezera, na naše gozdove, na naša lovišča — saj le težko kje najdejo podporo.

Inozemce radi pozdravimo na naših tleh kot dobrodošle goste, toda nimamo zanimanja na razprodaji avstrijske zemlje. Zato od deželnih zborov in parlamenta zahtevamo takojšnje sklenitev zakonov, ki bodo napravili konec razprodaji Avstrije!

Sedanji hrup, sedanji »odločni koraki« in sedanje »trde besede« niso nič drugega kot strah za stolčke tako pri Bauernbundu kakor pri Freiheitliche. Kmečki ljudje so siti nemoralne igre obojih. Upravičeno so nezadovoljni z dosedanjim potjo kmetijske zbornice in s politiko zaščite kmečkih interesov in pospeševanja kmetijske proizvodnje. Zlasti pa so kmečki ljudje nezadovoljni z dosedanjimi oblikami enostranskega razdeljevanja sredstev za zboljšanje ekstenzenčnih pogojev kmečkih gospodarstev.

To nezadovoljstvo je močno omajalo položaj Bauernbunda na Koroškem. Prva znamenja njegovega razpadanja je bilo opaziti že pred več kot letom dni, ko je prišlo do prvih notranjih sporov. Nekdanji poborniki Reichsnährstanda so presedlali k Freiheitliche in bivši Ferlitschev Landbund grozi z izstojem iz »složnih« bauernbundovih vrst. Kar bi potem Bauernbundu še ostalo, bi bilo med kmečkimi interesnimi skupinami na Koroškem le še revna pečica. To pa se pred volitvami ne sme zgoditi, so na svoji seji v Celovcu dejali »bauernbundovi firerji«, ter se odločili, da z vsem hrupom manifestirajo »enotnost« svojih vrst.

Nas kmete na Koroškem, zlasti na dvojezičnem ozemlju pa ta hrup uči enotnosti in skupnih prizadevanj kmečkih vrst proti nadaljnjim nakanam Bauernbunda in Freiheitliche. Volitve v kmetijsko zbornico so pred nami. Z njimi pa tudi dan, ko bomo z enotno glasovnico širum naših dolin in s kandidati našega zaupanja slovenski kmetje lahko dokazali, da se zoperstavljamo vsaki nadaljnji diskriminaciji in da upravičeno hočemo »spraviti stare svinjarije« s koroškega sveta.

PO ŠIRNEM SVETU

PARIZ. — V različnih predelih Pariza je prišlo do več atentatov na pripadnike policije. Pri tem so bili štirje policaji huje poškodovani, atentatorjev pa niso izsledili.

LEOPOLDVILLE. — Podpredsednik kongoške vlade Antoine Gizenga je ukazal ameriškemu konzulu v Stanleyvillu, naj zapusti deželo. Ameriški diplomat je obdolžen vmešavanja v kongoške zadeve.

MOSKVA. — Agencija TASS javlja, da so v Moskvi ustanovili zavod za sovjetsko-ameriške odnose. Zena Hruščeva je članica glavnega odbora tega zavoda, poleg drugih pa so v odboru še igralka Tatjana Samojlova, režiser Gerasimov in predsednik državnega odbora za atomsko energijo Jemeljanov. Predsednik zavoda Blohin je izjavil, da mora sovjetsko-ameriški zavod omogočiti, da se »s pomočjo sovjetske politike miroljubnega sožitja in z medsebojnimi napori obeh narodov postavi čez ocean most prijateljstva in sodelovanja«.

ELISABETHVILLE. — Predstavniki OZN v Katangi O'Brien je izjavil, da Združeni narodi odklanjajo nadaljnja pogajanja s Combejem, ker je Combe zaščitil svojega notranjega ministra Munonga, kateri je kriv grozodejstev in odkrite kritike listine OZN, kar se tiče človeških pravic. Nasprotno pa je Munongo obtožil Združene narode, da se poslužujejo »navadnih zločincev«, da bi se ga iznebili, ker vidijo v njem glavno oviro za priključitev Kalange k ostalemu Kongu.

RIM. — Italijanska vlada je imenovala že pred tedni napovedano parlamentarno komisijo, ki bo proučila položaj na Južnem Tirolskem. Predsednik komisije je socialdemokratski poslanec Rossi. Poleg večjega števila poslancev Italijanske narodnosti so v komisiji tudi južnotirolski poslanci Ebner, Mitterdorfer, Riz, Sand in Tinzl, nadalje predsednik delovnega zbora dr. Magnago ter predsednik Splošne zveze Ladincev Brugger.

NEW YORK. — Afro-azijska skupina v Združenih narodih, ki šteje 46 članov, je protestirala zaradi ravnanja policije v New Yorku z nekimi gvinejskim diplomatom, ki »je bil žrtev brutalne intervencije newyorške policije. Skupina je izrazila svojo globoko zaskrbljenost in ujalnost zaradi tega incidenta, ki je samo najnovejši v vrsti žalitev in rasističnih diskriminacij proti afro-azijskim diplomatom.

BOCEN. — Promet čez Brenner je bil v letošnjem avgustu dosti manjši kot v istem mesecu prejšnjega leta. V Italijo je prispelo čez ta prehod 614 511 oseb (lani 863 403 osebe), iz Italije pa je odpovalo 715 961 oseb (lani več kot milijon oseb). Tudi način in raznih turističnih krajih je dosti manj kot lani, posebno pa so prizadeti kraji na Južnem Tirolskem.

OSLO. — Zaradi rasne diskriminacije je ravnatelj opere v Oslu odpustil ameriškega tenorista Ruhla, ki bi moral nastopiti v glavni vlogi v operi »Faust«. Ameriški pevec namreč ni dovolil, da bi svojo garderobo delil s črnim pevcom Hollandom prav tako iz Amerike.

WASHINGTON. — Ameriški predstavniki dom je soglasno potrdil sklep vlade, ki se je ponovno izrekla proti sprejemu LR Kitajske v OZN. Kennedy je pred nedavnim izjavil, da je pripravil »diplomske ukrepe«, s katerimi bo uspelo že za dve leti zavlačevati sprejem Kitajske v Združene narode.

VARSAVA. — Po uradni statistiki, ki je bila pred nedavnim objavljena, je nacistični režim na Poljskem zahteval 6 028 000 človeških življenj ali 22 odstotkov celotnega prebivalstva Poljske. 644 000 Poljakov je zgubil življenje v bojih, 3 577 000 jih je bilo umorjenih v nacističnih taboriščih in zaporih, nadaljnjih 1 286 000 jih je umrlo v taboriščih in zaporih zaradi bolezni ali lakote, 521 000 pa jih je iz istih vzrokov umrlo izven taborišč. Gospodarsko škoda Poljske pa cenijo na 49,2 milijarde dolarjev.

MOSKVA. — Iz dobro obveščenih krogov poročajo, da bo Sovjetska zveza predlagala preložitve sedeža OZN iz New Yorka v zahodni del Berlina. Splah je pričakovati, da bo Sovjetska zveza zahtevala razne spremembe v ustroju Združenih narodov.

MONTE CARLO. — Mednarodna aeronavtiška zveza je povabila sovjetskega kozmonavta Gagarina na letošnjo glavno konferenco, ki bo od 14. do 22. oktobra v Monacu. V navzočnosti 300 delegatov iz 50 držav bo Gagarinu podeljena zlata kolajna zveze.

PRAGA. — Včeraj je prispel na uraden obisk v Českoslovaško predsednik Kube Osvaldo Dorticos in bo ostal do 11. septembra.

BRASILIA. — Politična kriza v Braziliji, ki je nastala po odstopu dosedanjega predsednika Quadros, se bliža svojemu zaključku. Predsednik parlamenta je odločil, da bo dosedanji podpredsednik Brazilije Goulart prevzel pošte državnega predsednika, čeprav so vojaški ministri temu nasprotovali in grozili z državljansko vojno. Poslanska zbornica je prav tako izglasovala zaupnico Goulartu, kot kompromisno rešitev pa je sprejela spremembo ustave, po kateri bo novi predsednik v glavnem le »reprezentančna« osebnost, državne pošte pa bo vodil ministerski predsednik, katerega bo izvolil senat. Do zapletenega položaja v Braziliji je prišlo zlasti po »zaslugi« ameriške diplomacije, ker je novi predsednik Goulart za ameriške pojme preveč napreden.

WASHINGTON. — Predsednik Amerike Kenedy bo imel na letošnjem rednem zasedanju Glavne skupščine OZN govor, v katerem bo razložil nov ameriški načrt za razorožitev. Medtem bodo ameriški diplomati skušali proučiti možnosti za nova razorožitvena pogajanja s Sovjetsko zvezo.

LONDON. — Britanska in ameriška vlada sta zahtevali od sovjetskega premiera Hruščeva, naj pristane na sklenitev sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov v ozračju, ki lahko povzročijo radioaktivne padavine.

Kultura in umetnost zahtevata

pravo mesto tudi v stanovanju

Slike so zrcalo duše, ne samo slikarjeve, ampak tudi duše človeka, ki si jih izbere za spremljevalke v življenju. Izbor slik je čisto odvisen od osebnega okusa, ko pa te nameščamo v stanovanju, moramo upoštevati nekaj preprostih osnovnih pravil.

»Manj je več« — to je eno izmed zlatih pravil likovnega krasa v sobi. Bolje je spretno obesiti v prostoru dve ali tri dobre podobe, kakor pa preplaviti sobo z obilico slik, nagnanih z vseh vetrov. Podoba naj bo nekaj takšnega, na čemer se oko ustavi, odpočije, razveseli in počiva.

Vsaka podoba potrebuje drugačno svetlobo. Zato je potrebno preskusiti, na katerem izmed primernih mest slika najbolj učinkuje. Kdor vidi po sobi le prazna mesta, ki jih je brez-pogojno treba napolniti s slikami, ne bo nikoli prispel do cilja. Slike tudi učinkujejo le v ustreznih okvirih. Radirankam ali bakrorezom, dobrim pokrajinskim fotografijam in podobnim izberemo le okvire iz ploščatih ozkih lesenih letov, ubranih na osnovni ton podobe. Olja prenesejo zahtevnejši, morda širok srebrn ali okrašen zlat okvir — kakšnega si bomo omislili, je zelo odvisno od stila sobe. Rdeča kreda najlepše pride do izraza v okviru toplega česnjevega lesa. Poskusiti moramo tudi, ali podoba bolje učinkuje z notranjim robom ali brez njega, ali naj bo ta rob ozek ali širši, bel, slonokoščene barve ali siv.

Ko si izberemo ustrezen okvir in prostor, moramo premisliti še nekaj. Nad mizico ali omarico, na kateri stoji vaza s cvetjem, podob s cveticami ne obešamo. Sem obesimo kako pokrajino ali portret, tako da se učinka ne pobijata. Poleg družinske slike ne pristojata kaka groteskna glava, pač pa pokrajina ali šopek cvetja. Potrebno je preudariti tudi razmerje velikosti. Nad dolgim kavčem je lepše videti široka slika ali vrsta slik, kakor pa ozka, visoka podoba. Lično pisano mizico pa široka, mogočna slika kar zadušiti. Slike tudi ne obešamo previsoko, višje naj približno v višini oči. Lepo učinkuje dandanes zelo priljubljena vstricna razporeditev enako velikih, po upodobljeni snovi harmonizirajočih podob. Tako serijo slik, na primer cvetlične motive ali mestne bakroreze, namestimo v vsak kot, nad knjižno polico ali nad posteljo. Tudi poševna razvrstitev podod — prva višje, druga nižje — ima v določenem okolju svoje prednosti. Treba je pač poskušati; sčasoma si že izostrimo oko.

Na vprašanje »original ali reprodukcija« ni težko odgovoriti. Originalne podobe dobrih umetnikov so v svoji izvornosti in enkratnosti neprekosljive, so pa za večino ljudi predrage. Kdor si jih oskrbi, pritrjujoč si od ust, je idealist in žal nas vsakdanjost pogosto prisili k drugačnim sklepom. Vsekakor pa si raje opremimo sobo z dobrimi reprodukcijami, kakor pa z malovrednimi originali. Moderni umetniški tiski so tako kakovostni, da se jih nihče ne more sramovati v stanovanju.

Film — industrija in umetnost

Film je industrija in umetnost hkrati, zato lahko številke o njem posredujejo nazorno predstavo o določenih odnosih. Na Finskem na primer izdelajo po en film na vsakih 49 000 prebivalcev letno, v Avstriji in Italiji na dvakrat več po enega, v Angliji na 103 000, v Španiji na 163 000, v Jugoslaviji na 370 000 in na Portugalskem na 454 000 prebivalcev.

Struktura cen je v raznih deželah različna, številke pa kažejo, da je jugoslovanska proizvodnja med najcenejšimi in hkrati med najmanj rentabilnimi. V Jugoslaviji izdelan film stane povprečno manj kot sto milijonov dinarjev, medtem ko v Zahodni Nemčiji 105 do 134, v Franciji 122, v Italiji 150 do 200, v Veliki Britaniji 270 do 370, v ZDA pa povprečno 630 milijonov dinarjev. Še pred nekaj leti je stal v Jugoslaviji posnet film povprečno okoli 50 milijonov, zadnja tri ali štiri leta pa so bili nekateri filmi za jugoslovanske razmere izrazito dragi. Vedeti je treba, da so v Jugoslaviji

nizki izdatki za scenarije, igralce in režijo. V nekaterih zahodnih deželah so scenariji tudi do stokrat dražji kot v Jugoslaviji, honorarji za glavne vloge pa ponekod še občutno višji.

Glede števila filmskih dvoran je v svetovnem merilu na prvem mestu Sovjetska zveza, ki ima več kot 100 000 kinematografov; na drugem mestu so Združene države Amerike z 18 200 dvoranami, za njimi pa se vrstijo Italija 11 000, Zahodna Nemčija 7900, Francija 5732, Velika Britanija 4349, Jugoslavija pa okoli 1600. Filmske vstopnice so v primerjavi z drugimi državami zelo poceni v Jugoslaviji, kjer znašajo povprečno 65 dinarjev; v Avstriji — za primerjavo prav tako v dinarjih — približno 160, v Zahodni Nemčiji 180, v Franciji 190, v Veliki Britaniji 300 in v ZDA okoli 320.

In število prodanih vstopnic na prebivalca letno? Na prvem mestu je spet Sovjetska zveza, kjer vsak državljan 30-krat letno obiše kino. Na drugem mestu so Angleži, ki gredo povprečno po dvajsetkrat v kino, dalje Avstriji 14, Čehi 12, Bolgari in Jugoslavlani po sedemkrat, Portugalci po trikrat na leto. Na Češkoslovaškem pride po ena filmska dvorana na vsakih 3800 prebivalcev, v Avstriji na 6800, v Veliki Britaniji, kjer imajo pretežno velike dvorane, na 11 300 ljudi, v Jugoslaviji na 11 500 ljudi, v Bolgariji na 18 300 in na Portugalskem na 18 400 prebivalcev.

Mednarodni festival amaterskih gledališč

Jutri se bo v Monacu začel II. mednarodni festival amaterskih gledališč, na katerem se bodo do 17. septembra predstavili ansambli iz Avstrije, Jugoslavije, Anglije, Belgije, Danske, Finske, Francije, Grčije, Italije, Luksemburške, Nizozemske, Nemčije, Švedse in Švice.

Jugoslavijo bo na tem festivalu zastopalo gledališče »Tone Čufar« z Jesenic, katerega ansambel je letos spomladi z velikim uspehom gostoval po naših krajih z dramo »Globoko so korenine«. Jeseniško gledališče velja za najboljšo amatersko gledališče v Sloveniji in spada med najboljše skupine v Jugoslaviji sploh, o čemer smo se prepričali že sami. Za svoj nastop na mednarodnem festivalu so se marljivo pripravljali in bodo v režiji Marjana Belina uprizorili znano Držičevo komedijo »Tripče de Utoleče«, s katero so te dni začeli tudi novo gledališko sezono na domačem odru.

KULTURNE DROBTINE

● Berlinski filharmoniki bodo meseca oktobra začeli svojo tretjo turnejo po Ameriki s koncertom v New Yorku. Tekom štirih tednov bodo obiskali 23 ameriških mest.

● »Gledališče mladine« na Dunaju je imelo v gledališki sezoni 1960/61 skupno 238 predstav, ki so jih je udeležilo 190 000 gledalcev. Skupno so uprizorili 15 različnih del. Štiri predstave je imelo gledališče za pripadnike zvezne vojske.

● V New Yorku so uredili obsežno razstavo zgodovinskih glasbenih instrumentov. Razstavljenih je 1500 različnih instrumentov iz Afrike, Azije, Evrope ter Severne in Južne Amerike iz časov antike do 19. stoletja.

OBJAVA

Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence

Ponavljalni izpiti so v ponedeljek, dne 11. septembra ob 8. uri.

Sprejemni izpiti za vse razrede so v torek, dne 12. septembra ob 8. uri.

V sredo, dne 13. septembra 1961, je v času od 14. do 16. ure vpisovanje za vse razrede.

V četrtek, dne 14. septembra, je ob 9. uri šolarska maša in ob 13.25 prvi redni pouk.

Uradne ure so vsak četrtek od 8. do 10. ure.

Ravnateljstvo

Obračun salzburških slavnostnih iger

V četrtek preteklega tedna je bila v Salzburgu zadnja prireditev letošnjih slavnostnih iger, ko so uprizorili »Fausta«. Letošnji spored je obsegal 30 opernih večerov, 12 dramskih uprizoritev, 11 orkestrskih koncertov, 33 matinee, serenad, večerov pesmi in nastopov solistov ter posebej še literarni večer, na katerem so brali Goethejeva dela. Skupno je bilo tekem 35 dni torej 88 prireditev, na katerih so vključno glavnih vaj naštel 131 774 obiskovalcev.

„Razstava slovenskih knjig“ v celovski Mohorjevi hiši

Da povemo kar v začetku: Na razstavodobro polovico prostora, niti ni razstava slovenskih knjig v Mohorjevi hiši v Celovcu, slovenskega zamejskega tiska. Je nekaj ki jo je — kakor je razvidno iz ciklostil-vmesnega, kar pa je poleg tega še močno ranega vodiča po razstavi — pripravil povezano z emigrantskimi krogi okoli tako skupina slovenskih študentov na Koroškem, imenovane »Slovenske kulturne akcije« v prihaja človek nekako svečano, poln pri-Argentin. Ravno ta zelo očitna povezava čakovanja, saj so slovenske knjižne raz-pa daje razstavi poseben pečat — žal ne stave na Koroškem žal vse preveč redkev pozilivnem, ampak nasprotno v negativ-dogodek; po sprehodu mimo dolge vrstnem pomenu, kajti ta emigracija in njen razstavljenih publikacij pa odhaja z meša-tisk nista nespravljivo sovražna le napram nima občutki. Med ogledom razstave dobimatični državi odnosno stari domovini, namreč nehoče vris, da so razstavo sicermarveč že vsa povojna leta igrata škod-pripravili koroški slovenski študentje, daljivo vlogo tudi v slovenskem narodnem pa je »režijo« (morda le iz anonimnega življenju na Koroškem.

ozadja, vendar spretno in dosledno) vodil človek se pri ogledu razstave zato ne nekdo drugi, ki je dobro vedel, kaj hoče. more ubraniti suma, da so gotovi krogi

Ne da bi pomen razstave kakorkolimiade idealiste, ki so se za razstavo p-zmanjševali — nasprotno, skupina sloven-trudili iz ljubezni do slovenske besede in skih študentov zasluži vse priznanje — ven-knjige, zlorabili v svoje koroškim Slovincem dar ogled sili tudi k premišljevanju, kajnikakor ne koristne namene. In tako do-razstava v resnici pomeni in komu najbiva dvojno lice tudi drugače lepa in za-dejansko služi. Ni to namreč razstava slo-nimiva ter z veliko ljubeznijo urejena raz-venskih knjig na splošno, kajti za tako jestava slovenskih knjig, kakor je slovenska mnogo preveč enostranska in pomanjkljiva; javnost na Koroškem ocenila kot nevaren prav tako pa tudi ni specialna razstavapodoben korak že pri zadnji številki Mohorjevih knjig [čeprav zavzemajo le-te, »Mladja«.

JANKO PLETERSKI:

Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni

Deželni šolski svet je spričo nastalega položaja 11. novembra 1953 izdal še en odlok (LRS Zl. 5468/58), s katerim je omogočil ponovno prijavo že objavljenih otrok za dvojezični pouk. Tak ukrep seveda položaja niti formalno niti dejansko ni spremenil. Znova prijavljenih otrok je bilo 213, tako da je končno število otrok, ki so v šolskem letu 1958/59 še obiskovali dvojezični pouk, bilo 2399. Dejansko pa tudi tem tak pouk ni bil zagotovljen v predpisani meri, zaradi popolnega nereda, ki je nastal v šolski praksi.

Deželni šolski svet je v novem položaju izdal 27. oktobra 1958 še en odlok — LSR Zl. 4964/58, — s katerim je dal osnovna navodila za izvajanje pouka na dotedanjih dvojezičnih šolah. Posebno pomembna je tretja točka odloka, ki določa, na kakšen način je treba poučevati otroke, ki so bili objavljeni, a ki nemškega jezika ne obvladajo ali samo pomanjkljivo obvladajo, to se pravi slovenske otroke. Takšne otroke je treba v celoti poučevati samo v nemškem jeziku, kot sredstvo po-

sredovanja (občevanja) pa naj se uporablja otrokovo narečje, in sicer samo ustno. Z drugimi besedami, materinščina takih otrok je dopuščena kot sredstvo za omogočanje nemškega pouka, otrok pa jo sme slišati samo v njegovi govorjeni narečni obliki in se ne sme seznaniti s pisano, knjižno besedo svojega domačega jezika.

Ta odločba je v povojnih predpisih o jezikih evropskih manjšin v javnih šolah vsekakor nekaj edinstvenega. »Materinski jezik je za vsakogar naravno sredstvo izražanja in ena prvih potreb posameznika je polno razvijanje sposobnosti svojega izražanja. Vsak učenec bi moral začeti šolanje v svojem materinskem jeziku. Ničesar ni v ustroju katerega koli jezika, kar bi ga onesposobilo, da bi bil sredstvo posredovanja moderne civilizacije.« — (L'emploi des langues vernaculaires dans l'enseignement, UNESCO, Paris 1953, str. 80). To so osnovna načela, ki jih je postavilo mednarodno posvetovanje pedagogov v okviru UNESCO leta 1951. V konfronta-

ciji z njimi se pokaže zgoraj omenjena določba koroškega šolskega sveta ne samo kot pedagoško nezdržna in zastarela, marveč tudi kot izrazito diskriminatorična, ker slovenskim otrokom jemlje standardne pedagoške ugodnosti, ki jih nemški otroci a priori uživajo.

Razveljavljenje uredbe iz leta 1945, z odlokom deželnega šolskega sveta z dne 22. septembra 1958, pa je pomembno tudi s pravne plati. Že ob izdaji je slovenski tisk na Koroškem opozarjal na njegovo protizakonitost. Mimogrede je tudi publicistika Ljudske stranke izražala dvom o pravni utemeljenosti odloka vendar tega vprašanja ni podrobneje razčlenila, ker ji je odlok politično ustrežal, naj je bil zakonit ali ne (po načelu: Staatsraison geht vor Recht). Šele pozneje, ko je sprejemom zakona, ki je uzakonil vsa osnovna načela odloka, stvar bila že izvršeno dejstvo, je avstrijska pravna znanost »ugotovila« nezakonitost in protiustavnost odloka. Iustitia fundamentum regnorum! Predsednik parlamentarnega pododpora za manjšinski šolski zakon dr. Walther Weissmann (ÖVP) je 19. marca 1959 v parlamentu povedal, da so izvedenci mnenja, da je odlok deželnega šolskega sveta bil nezako-

nit. Prof. dr. Felix Ermacora je v svoji študiji o pravni strani koroškega manjšinskega vprašanja v začetku leta 1960 dejal, da »bi ta odlok lahko bil povod za obsežno pravno diskusijo, če bi hoteli dosledno aplicirati pozitivno pravo.« V tej diskusiji bi prof. Ermacora tudi imel svoje mnenje, ki ga je pa zaenkrat izrazil na manj vidnem mestu, v opombah: »Odlok deželnega šolskega sveta nima nikake zakonite podlage in je zaradi tega v nasprotju s čl. 18. odstankom 2 zvezne ustave.« (F. Ermacora, Die Kärntner Minderheitenfrage als Rechtsproblem, Der Donauraum, 1960, str. 13 in 16). Avstrijsko pravo skuša sicer zaradi olepšave dejanskega stanja vzbuditi dvom v zakonitost uredbe iz leta 1945, vendar ta prizadevanja, kot bomo pozneje videli, avstrijska pravna praksa in teorija demantirata v celoti. Ostaja suho dejstvo, da je slovenskemu prebivalstvu na Koroškem bila z nezakonitim administrativnim odlokom odvzeta pravica njegovega jezika v obvezni šoli, ki jo je uživalo že več kot 12 let in ki je temeljila na veljavnem zakonskem predpisu, kakršnega je po avstrijski ustavi moč spremeniti samo z istočasnim zveznim in deželnim zakonom

(paktiranim zakonom). To pravno dejstvo in vse okoliščine njegovega nastanka pomenijo v razmerju do slovenske manjšine kot celote in posameznikov nedvomno kršitev zakonitosti, kršitev pravice do enakega varstva po zakonu in varstva pred ščuvanjem k diskriminaciji, torej pravice, ki so zapisane v 7. členu Splošne deklaracije človekovih pravic.

Prebivalstvo na južnem Koroškem, posebno njegov slovenski del, je doživelo 22. septembra 1958, z izdajo odloka deželnega šolskega sveta o odpravi obveznega dvojezičnega šolstva, pravo kataklizmatično spremembo. Čez noč je bil z administrativnim aktom podrt sistem, na katerem je počivalo kolikor toliko znosno sožitje ljudi obeh narodnosti po letu 1945 in na katerega so se opirali tudi upi za prihodnost. Zaupanje v pravno varnost v državi, ki je komaj tri leta poprej podpisala pogodbo o obnovitvi neodvisne in demokratične Avstrije, je doživelo hud udarec. Ustvarjena je bila psihološka klima za nekaznovano teroriziranje slovenskega prebivalstva v intenzivni kampanji za odjavljanje otrok od slovenskega pouka.

Se nadaljuje

RINKOLE

Danes pišemo Slovenskemu vestniku nekaj več vrstic iz naše vasi. Vas Rinkole leži na skrajni severni točki pliberškega okraja. Najbližja železniška postaja je Metlova, pa še ta je oddaljena 6 km, na postajo v Pliberk pa je celo 8 km. Da bi v nujnih primerih, če je na primer treba poklicati zdravniško pomoč, ne bilo treba osebno hiteti do zdravnika, je bila želja tukajšnjega prebivalstva, da bi tudi našo vas vključili v telefonsko omrežje. Po prizadevanju župana Krofa in podžupana Domeja se nam sedaj uresničuje ta upravičena želja. Dobili bomo telefon, ki bo menda montiran pri Kropivniku. Moderne naprave smo zares veselili in velja naše priznanje občinskemu odboru, da ima razumevanje tudi za takšna prizadevanja. Kakor slišimo, bomo s telefonom povezani tudi z vasmi Replje in Blato.

Na Rutah pri Rinkolah pa tudi že eno leto sveti električna luč ter goni motorje električna energija. Za električno napravo

ŠIRITE **vesnik**

v tej vasi ima gotovo največje zasluge France Kropivnik, p. d. Šronc. Z veliko vztrajnostjo je premostil začetne težkoče in ovire, ki niso bile majhne. Skupni stroški elektrifikacije so znašali 97 000 šilingov. K tem je uspelo doseči 58 000 šilingov subvencije, 10 000 šilingov pa je posredovala občina iz jubilejne plebiscitne podpore. Tudi za to naklonjenost velja zahvala prizadevanju župana in ostalim občinskim odbornikom.

Ugodnosti električne luči in energije se sedaj veselijo vsi Rutarjani ter si ne želijo več nazaj časov petrolejk. Ob začetku pa so nekateri stali nasproti elektrifikacijskemu načrtu neodločno. Tudi ob zaključnih računih so nekateri izražali neutemeljeno nezaupanje. Končno pa so spoznali, da so se motili, kajti računi so bili vodeni v redu in točno ter so bili na podlagi plačilnih potrdil potrjeni od deželne agrarne oblasti. Z elektrifikacijo naše vasi smo vsi skupaj napravili lep korak gospodarskega napredka v svojo lastno udobnost in korist.

Kakor je vsem znano, gradijo v Kazazah veliko elektrarno, ki bo začela obratovati prihodnje leto. Z dograditvijo centrale bo zgrajen tudi nov most v zvezi z novo cesto, ki se odcepi pod Velikovecem od glavne ceste, vodi preko Gorčice in Kazaz na Metlovo. Cesta je široka in asfaltirana. V načrtu pa je gradnja nadaljnje cestne linije od Mellove preko Rut in Blata. S tem bomo dobili v neposredni bližini moderno asfaltirano cesto, po kateri se bo ugodnejše odvijal cestni promet iz Labota preko Pliberka in Dobrove v Velikovec. Dobra in ustrezna cesta bo tudi pogoj za avtobusni promet, kar bo tudi našo odmaknjeno vas vse bolj povezovalo s svetom.

Sejem je bil živ

Letošnji pliberški letni sejem na travniku je po številu obiskovalcev brez dvoma dosegel svoj rekord. Začel se je v soboto popoldne, ko ga je v veliki uti, kjer je ves čas sedela marljivo in dobro igrala libuška godba za zabavo in ples, otvoril pliberški župan Micheu. Že v soboto zvečer je prihitelo na sejmišče izredno veliko ljudi, ki v raznih gostinskih utah niso štedili s potrošjo pijače in jedače.

Vreme je bilo prekrasno poletno in v nedeljo se je gnetlo na tisoče ljudi po travniku. Prispeli so iz vseh bližnjih in daljnjih krajev, brez števila avtomobilov in drugih motornih vozil je pripeljalo množice na sejmišče. Zelo veliko ljudi, nekaj tisoč, je izkoristilo obmejne izkaznice iz jugoslovanske Mežiške doline in so obiskali pliberški sejem, med temi zelo mnogi s številnimi motornimi vozili.

Ves travnik je bil ogromno šetališče in zabavišče, razpoloženje pri vseh je bilo vidno razigrano, znanci iz vseh krajev so se srečavali in sproščeno zabavali. Podjetniki so prišli, kakor so zagotavljali, brez izjeme vsi na svoj račun kakor morda le malokdaj.

Prireditev je bila zares velika podjunska ljudska slavnost. Na travniku sta se srečali

Volitve v kmetijsko zbornico 19. 11. 1961:

Zagotovimo si volilno pravico

Prva neposredna obveznost vsakega volilnega upravičenca pri volitvah v občni zbor kmetijske zbornice, v odbor okrajne kmečke zbornice in v krajevni kmečki odbor je izpolnitev popisne pole volilnih upravičencev (Wähleranlagblatt). To polo dobi običajno vsak volilni upravičenec dostavljeno od občine svojega stalnega bivališča in jo mora le-tej izpolnjeno in podpisano vrniti tekom septembra. Kdor pa od občine — čeprav ima volilno pravico — pole ne bi dobil, jo mora tam sam zahtevati. Izpolnitev popisne pole je predpogoj za vpis v volilni imenik. Vpis v volilni imenik pa šele omogoča, da na dan volitev lahko volimo.

Volilno pravico imajo — neglede na državljanstvo — vsi člani kmetijske zbornice, ki so 1. januarja 1961 izpolnili 20. leto starosti in ki so bili 1. septembra t. l. na Koroškem:

● lastniki kmetijskih obratov oz. posameznih njiv, travnikov ali gozda v površini enega hektarja in več;

● uživalci (Fruchtniesser) in najemniki kmetijskih obratov oz. njiv, travnikov ali gozda v površini enega hektarja in več; najemniki vendar le, če so tam 1. septembra t. l. kmetovali na svoj račun;

● kmetijski užitarji in vse osebe, ki dokazujejo, da so bile vsaj 10 let lastniki, najemniki ali uživalci kmetijskih obratov oz.

njiv, travnikov ali gozda v površini enega hektarja in več, ki so v tem času delale v kmetijstvu ali gozdarstvu in ki se pozneje niso več oprijele drugega poklica kot glavnega;

● vodilni nameščenci kmetijskih in gozdarskih veleobratov, ki imajo pravico, da obrate samostojno vodijo in jih zastopajo pred javnostjo;

● volilno pravico imajo tudi — vseeno, če imajo kaj zemlje ali nič — čebelarji in posestniki kurjih farm, če je ta dejavnost njihov glavni poklic.

Kjer sta mož in žena solastnika, souživalca ali sonajemnika kmetijskega obrata oz. njive, travnika ali gozda v površini enega hektarja in več, imata oba volilno pravico. Isto velja za užitarje. Če sta bila mož in žena 10 let solastnika, sonajemnika ali souživalca omenjenih kmetijskih in gozdnih površin, imata oba volilno pravico, če sta tudi drugače izpolnila tudi ostale predpogoje.

Volilno pravico imajo tudi vse z družge, društva, sosesčine, pašne skupnosti, če so lastnik, najemnik ali uživalec kmetijskih obratov oz. njiv, travnikov ali gozda v površini enega hektarja in več.

Vsi navedeni morajo v teku septembra izpolniti, podpisati in vrniti občini popisne pole volilnih upravičencev.

Ob začetku šolskega leta:

Poziv kuratorija za prometno varnost

Šolsko leto se je spet začelo in sicer na Dunaju in v vzhodnih deželah že ta teden, v ostalih deželah pa bodo začeli s poukom prihodnji teden. Z obiskovanjem šol nastane spet večja nevarnost za otroke vsled vedno bolj zgoščenega motoriziranega cestnega prometa, kajti številke statistike so pretresljive. Samo v prvem četrtletju 1961 je bilo na avstrijskih cestah 712 otrok v starosti do 14. leta poškodovanih ali pa zgubilo življenje. Iz statistike je tudi razvidno, da se je zgodilo največ teh nesreč, katerih žrtve so bili otroci, med 7. in 8. uro zjutraj.

Da bi takšne nesreče čimbolj omejili in preprečili, poziva kuratorij za prometno varnost vse starše in vzgojne upravičence:

■ Da ugotovijo za svoje otroke najmanj nevarno šolsko pot ter zahtevajo, da otroci hodijo izključno po določeni poti v šolo in iz šole,

■ da seznanijo in poučijo otroke o prometnih predpisih za pešce in zahtevajo, da se po teh tudi brezpogojno ravnaajo,

■ da šolske začetnike nekaj časa spremljajo na šolski poti, oziroma, da priskrbijo za spremstvo najmlajših starejše pametne sošolce,

■ da otrokom odločno prepovedo vsako igranje na cestah ter da jim sami dajejo lep zgled v cestnem prometu.

Na šoferje motornih vozil pa nastavlja kuratorij za prometno varnost nujno prošnjo, da pri vožnjah posvečajo posebno pozornost in obzornost povsod tam, kjer opazijo otroke ali pa domnevajo, da bi lahko bili.

Naraščanje potrošnje brezalkoholnih pijač

Zanimiv toda razveseljiv je pojav, da potrošnja brezalkoholnih pijač narašča iz leta v leto. To lahko opazujemo sami v vsakdanjem življenju po naših krajih. Vzroki so različni. K večji potrošnji brezalkoholnih pijač brez dvoma koristijo strogi predpisi v motoriziranem cestnem prometu in občutne kazni za alkoholizirane vozače. Zaradi tega segajo šoferji in tudi drugi

Kljub diskriminacijskemu šolskemu zakonu prijavimo vsi svoje otroke k dvojezičnemu pouku. Še je čas!

udeleženci cestnega prometa za uteženje žeje in okrepcilo vedno bolj po brezalkoholnih pijačah. Pa tudi vedno večji obseg zanimancev za šport odvrtača številno mladine od uživanja brezalkoholnih pijač ker alkoholik ne more biti dober športnik. Dober športnik se izživlja v plemeniti športni dejavnosti.

Veliko vlogo za večjo potrošnjo brezalkoholnih pijač je pripisati tudi ustrežnejšemu tehniškemu razvoju podjetij brezalkoholnih obratov ter ponudbi pijač v prikupnih steklenicah. Naraščanje potrošnje brezalkoholnih pijač je pozdraviti in je razvoj velik, kajti v letu 1954 je prišlo na glavo le po 3 do 4 litre brezalkoholnih pijač, leta 1960 pa že po 14 litrov. Zeleti bi bilo le, da bi postale cene brezalkoholnih pijač zmernejše.

Vedno spet — krvave ceste

Kljub strogim in odločnim ukrepom ter določilom glede cestnega prometa je prejšnji teden spet v potokih tekla kri na avstrijskih cestah. Primerilo se je nič manj kot 1284 prometnih nesreč: pri teh je bilo 1082 oseb bolj ali manj poškodovanih, 47 udeležencev prometa pa mrtvih. Med temi skupnimi nesrečami jih je bilo na Koroškem 148, pri teh pa 96 poškodovanih in 8 mrtvih oseb. Vsekakor pretresljiva statistika gorja v enem tednu motoriziranega prometa. Ob nezgodah so ugotovili, da je spet 67 brezcestnih vozačev pobegnilo ter so prepustili žrtve svoji usodi, pri 55 šoferjih pa so dognali, da so vozili v alkoholiziranem stanju.

Meseca avgusta so uradniki prometnega oddelka Kriva Vrba na področju deželnega žandamerijskega poveljstva za Koroško nastopili proti vozačem motornih vozil z 39 posvarili, s 490 kaznimi v lastnem območju ter z 25 prijavami. Proti drugim udeležencem prometa so nastopili s 14 posvarili, s 138 kaznimi v lastnem območju in z 25 prijavami. Dovoljenja za vožnje so začasno odvzeli 29-tim šoferjem, ki so vozili v alkoholiziranem stanju. Proti povzročiteljem hrupa in dima so nastopili s 450 kaznimi in z 266 prijavami. Zaradi nerednosti pri davkih za motorna vozila pa so pokarali 458 oseb.

SPZ NAZNANJA

Pevski zbor "France Pasterk-Lenart" ima v nedeljo, dne 10. septembra ob 3. uri popoldne

KONCERT

v farnem domu v Škocijanu v Podjuni

Sodeluje tudi instrumentalni trio "Korotan", ki je že z velikim uspehom sodeloval na koncertu v Št. Primožu v Podjuni.

Pojeta tudi Rozi in Roki Bučovnik.

PODKRAJ PRI PLIBERKU

Brdka žalost se je pred nedavnim nasečila v spoštovani Brdnikovi družini v Podkrajju. Umrla je mati Jula Borovčnik, zglad skrbne, poštene in skromne slovenske matere, kakršno je znal opisati le veliki slovenski pisatelj Ivan Cankar s svojo mojstrsko besedo.

Brdnikova družina z dušo in srcem skrbi za svojo kmetijo, vsi družinski člani so nad vse marljivi. Vzor pridnosti in skrbnosti pa je bila ves čas življenja pokojna mati. Ljubila je dom in družino, vzgajala otroke v zavedne, značajne in koristne člane narodnega občestva in družbe. Takšnih družin nacistični nasilniki v času svojega krutega gospostva niso pustili na rodni grudi — preganjali in iztrebljali so jih. Tudi Brdnikova družina je morala neusmiljeno zapustiti svoj rodni dom in ljubljena brda — izselili so jo v hladno tujino. V taboriščih Hesselberg in Weissenburg je morala pokojna mati prenašati grenko usodo brezdomcev, toda prenašala jo je odporno kot močna neupogljiva slovenska žena, ki nikdar ni zgubila vere v končno zmago nad nacističnim nasiljem.

Po zlomu nacizma se je družina vrnila v rodni kraj, spet je s pridnostjo obnovila zanemarjeno domačijo in živela v najlepši skupnosti. Sin Luka je med drugim poštvalen odbornik pri Živinorejski zadrugi za Libuče in okolico in pri Kmečki gospodarski zadrugi Pliberk.

Z izgubo dobre matere, ki je s svojo materinsko ljubeznijo napolnjevala hišo in okolico, je nastala v družini bolesta praznina in bol, kar more nekoliko zaceliti le čas. Pogrebni svečanosti na libuškem pokopališču se je udeležila velika množica žalnih gostov. Pliberški kaplan Mihor je spregovoril tolažilne in poslovilne besede in med drugim tudi spomnil na izseljeniško trpljenje pokojne matere, ki je morala v tistih hudih časih nasilno v tujino. Dobra Brdnikova mati naj počiva v miru, žalujočim svojcem pa izrekamo naše srčno sožalje.

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Pred nedavnim je bilo pri Šerčerju v Šmihelu spet veselo in domače ženitovanjsko slavlje. Zvestobo za življenje sta sklenila mlada ženin in nevesta: Hanzej Kušej, mladi posestnik znane Davidove kmetije v prijazni vasi v Šmihelu in Valka Kapun, Lednikova hčerka v Konovec. Cerkvene poročne obrede je opravil selski župnik Alojz Vauti, ki je v letošnjem poletju praznoval v Šmihelu, kjer je pred petdesetimi leti primiciral kot domačin, tudi svoj zlatomašniški jubilej.

Na slavlju se je zbralo veliko število svatovskih gostov, med temi mnogo sorodnikov mlado poročenega para. V prijetnem razpoloženju je vsem hitro potekal čas v pozne nočne ure. Postrežba je bila dobra, razpoloženje vseh gostov pa razigrano, kakršno more biti vedno le na domači slovenski svatovščini z lepimi še ne pozabljenimi ženitovanjskimi običaji.

Mlada novoporočenca sta ustanovila novo družinsko celico na Davidovem domu. Iz rodu v rod je bila Davidova družina zvesta skupni slovenski narodni družini na Koroškem, odločno je z besedo in dejanjem stala na braniku življenjskih pravic našega ljudstva na svoji zemlji. Takšne so tudi družine, ki so nastale v okolici iz teh zdravih korenin. Mladi Hanzej Kušej je že dejansko in požrtvovalno, predvsem na področju slovenske prosvete, pokazal, da je zvest izročilom svojih prednikov, prav tako pa je tudi Valka vzor slovenskega dekleta.

Valki in Hanzeju iskreno čestitamo ter jima želimo mnogo sreče na skupni življenjski poti!

Od kod izvirajo in kaj pomenijo imena ameriških držav

Pri dopisovanju s sorodniki ali znanci, ki živijo v Združenih državah Amerike, se stalno srečujemo s krafcami in oznakami ene od ameriških držav, ki sestavljajo ZDA. Zato je vsekakor zanimivo vedeti, od kod izvirajo in kaj pomenijo imena, ki jih imajo te države. V naslednjem seznamu so imena držav razporejena po abecednem vrstnem redu, v oklepajih pa so uradne krafcice za posamezna imena.

ALABAMA (Ala.) — ime je indijanskega izvora in pomeni „Tukaj počivamo“.

ARIZONA (Ariz.) — indijanska beseda, ki pomeni „peščene hribe“.

ARKANSAS (Ark.) — francosko popačena indijanska beseda, ki pomeni „lak zakajenega vodovja“; imenuje se tudi „država medvedov“, ker je bilo tam nekdanj mnogo teh zveri.

CALIFORNIA (Cal.) — španski izraz za „vročo peč“, ker je tam precej vroče.

COLORADO (Colo.) — španska beseda, ki pomeni „v barvah“.

CONNECTICUT (Conn.) indijansko ime, ki pomeni „dolgo reko“.

DAKOTA (Dak.) — iz indijanskega „zavezan, zaveza“.

DELAWARE (Del.) — država se imenuje po angleškem lordu De La Waru.

FLORIDA (Fla.) — iz španščine „rožnat“; Florida je bogata na cvetlicah in odkrita je bila, ko je bilo vse v bujnem cvetju.

GEORGIA (Ga.) — imenovana na čast angleškega kralja Georgia II.

ILLINOIS (Ill.) — indijanska beseda, ki pomeni „pleme ljudi“.

INDIANA (Ind.) — po Indijancih, ki so jih Španci krstili pomotoma po Indiji, misleč sprva, da so prišli tja, ko so odkrili Ameriko. Ime Indija pomeni dejansko „deželo rek“.

IOWA (Ia.) — indijanski izraz, ki pomeni „zaspanec“.

KANSAS (Kans.) — indijansko „zakajena voda“.

KENTUCKY (Ky.) — indijansko „temna in krvava tla“.

LOUISIANA (La.) — imenovana na čast francoskega kralja XV.

MAINE (Me.) — francosko ime.

MARYLAND (Md.) — imenovana po angleški kraljici Henrietti Mariji.

MASSACHUSETTS (Mass.) — indijanska beseda, ki pomeni „vijnjeve hribe“.

MICHIGAN (Mich.) — indijansko „dežela ob jezeru“.

MINNESOTA (Minn.) — indijansko „oblačna voda“.

MISSISSIPPI (Miss.) — indijansko oče vseh voda“.

MISSOURI (Mo.) — indijansko „blatna voda“.

MONTANA (Mont.) — španska beseda za „gorsko (gorato) deželo“.

NEBRASKA (Neb.) — „Plitve vode“ v indijanciini.

NEVADA (Nev.) — špansko „snežen“.

NEW HAMPSHIRE (N. H.) — po kraju Hampshire v Angliji kot „novi Hampshire“.

NEW JERSEY (N. J.) — po otoku Jersey v Angliji kot „novi Jersey“.

NEW MEXICO (N. M.) — od imena Mejico [izg. Mehiko] po španskem; ime je izvorno v jeziku mehiških Indijancev in pomeni „kraj Aztaka, boga vojne“.

NEW YORK (N. Y.) — mesto New York se je prvotno imenovalo Nuova Amsterdam ali Novi Amsterdam, ker so bili prvi naseljenci kraja Holanci; ko pa so kraj zasedli Angleži, so ga prekrstili na čast vojvodi Yorku v New York; to ime je potem prešlo tudi na državo.

NORTH CAROLINA (N. C.) — imenovana ob enem s South Carolino na čast angleškemu kralju Charlesu II.

OHIO (O.) — indijansko „krasen“.

OKLAHOMA (Okla.) — iz indijanskega „dom rdečecov“.

OREGON (Ore.) — indijansko „reka na zapadu“.

PENNSYLVANIA (Pa.) — pomeni izvorno „Penn's Woodland“ po Williamu Pennu, odkritelju te pokrajine.

RHODE ISLAND (R. I.) — po otoku Rodos v Egejskem morju.

Po soncu usmerjajo svoja pota

Od nekdanj so se čudili ptičjim selitvam. Čudili so se jatam škorcev, lastavic, ki so jeseni zapuščale naše kraje, hitele na jug in se spomladi spet vračale v stara domovnja.

Kam potujejo, ko nas jeseni zapuščajo? Kje gredo njihova pota? Le kako vedo, kje je jug, kje sever?

Mlado naravoslovje je v prvih desetletjih 20. stoletja odgovorilo že na marsikatero teh vprašanj. Predvsem so množična obročkanja ptičev pojasnila pota številnih ptičev selilcev. Zvedeli smo tudi, kako visoko lete. Eno vprašanje pa je čakalo odgovora vse do danes: vprašanje, kako se ptiči znajdejo, ali kot pravimo orientirajo. Od kod vedo, kje leži sever in jug, vzhod in zahod. Brez te osnovne sposobnosti se ne bi mogli umikati mrazu in snegu, na spomlad pa bi jih ne bilo več nazaj iz južnih krajev. Zgubili bi se na svojih nemalokrat dolgih potih.

Res, nekateri: ščinkavci, grilčki, pogo-relčki, taščice ostanejo preko najhujše zime kar v Dalmaciji in Grčiji. Toda večina selilcev jo ubere južneje preko Sredozemskega morja v Afriko. Škorci, prepelice ter slavci prebijajo zimo pod afriškim soncem. Storklje ter lastavice pa lete celo v 10 000 km oddaljene južnoafriške predele. Resnično, niso kratka pota, ki jih morajo nekateri ptiči vsako leto preleteti. Eno najdaljših poti napravi polarna čigra, ki se umakne strašni polarni zimi in se preseli takorekoč iz enoličnih step ali brezmejnega Tihega go pot preleti celo dvakrat na leto.

Toda bolj kot njihovim dolgim potem se čudimo, da najdejo vsi ti številni selilci vselej tudi pravo pot. Kako to, da najdejo nekateri ptiči neznatne otočke sredi nepreglednih antarktičnih morij, kamor prihajajo vsako leto valit?

Danes že vemo, da piči niso edine živali, ki se znajo orientirati. Ko so zapeljali pse v povsem neznane kraje, so našli domov. „Lassie“ se je tudi vrnila iz daljne Škotske domov v Anglijo. Konj, ki so ga z vlakom prepeljali iz Berlina v Šlezijo, se je tam odrgal in bil v petih dneh spet v starem hlevu. Sicer pa vemo, da se tudi ljudje, ki res žive v stiku z naravo, kot n. pr. Avstranci ali prebivalci tihoceanskih otokov, vse bolj znajdejo kot mi in najdejo pot domov

TENNESSEE (Tenn.) — v indijanciini „reka velikega ovinka“.

TEXAS (Tex.) v španskem „prijatelj“.

UTAH (Ut.) — po indijanskem rodu Ute.

VERMONT (Vt.) — iz francoskega „zelena gora“.

VIRGINIA (Va.) — Po angleški kraljici Elizabeti, ki so jo imenovali „devička kraljica“ — „Virgin Queen“; to velja prav tako tudi za West Virginio (W. Va.).

WASHINGTON (Wash.) — ime je po prvem predsedniku Združenih držav Washingtonu.

WISCONSIN (Wis.) — iz francoskega „teči proti zapadu“, kar se nanata na glavno reko v tej državi.

WYOMING (Wyo.) — „velike ravnine“ v indijanciini.

iz enoličnih step ali brezmejnega Tihega oceana brez vsakega kompasa.

Toda prav pri ptičih selicah je sposobnost orientacije izredno dobro razvita. Ko so škorci ali lastavice prepeljali v zadržanih kletkah stoline, da, celo tisoč in več kilometrov daleč, so se že po nekaj dneh vrnili v rodne kraje. Tudi če so jih prej vrteli na gramofonskih ploščah, da bi gotovo zgubili vsako smer, so našli domov.

Ob taki, skoraj neverjetni orientacijski sposobnosti so nekdanj mislili, da imajo ptiči poleg drugih čutil še prav svojsko čutilo, nekak notranji kompas, ki bi kazal ptičem tudi v neznanih krajih ob vsakem času smeri neba. Toda poskusi niso potrdili te domneve. Če bi ptiči selilci res imeli nekje

Ali ste že kdaj

● srečali prehlajane prijatelja, ne da bi mu povedali, kako vi sami odpravljate nahod?

● kupili nove vezalke za čevlje, preden so se vam stare pretrgale?

● našli na podstrešju star časopis, ne da bi ga prebrali?

● šli mimo zidališča, ne da bi opazovali delo zidarjev ali žerjavov?

● šli mimo novo prepletkano ograjo, ne da bi se je previdno s prstom dotaknili, da se prepričate, če je barva že suha?

Kdor odgovori pritrdilno na pet izmed gornjih šestih vprašanj, zasluži, da se mu postavi spomenik.

Kako dolgo more človek živeti brez hrane

Imamo podatke, da so ljudje živeli tudi šestdeset dni brez hrane, toda prevladuje mnenje, da je štirideset dni nekakšna meja. Toda na te podatke se ne moremo oslanjati in do sedaj še ni bilo nobenega poizkusa, da bi dobili odgovor na to vprašanje. Neki znani znanstvenik za vprašanja prehrane pravi: „Na podlagi opazovanja ljudi, ki so se izpostavljali prostovoljnemu stradanju, lahko sklepamo, da izgubi organizem v 30 dneh 20 do 25 odstotkov svoje teže. Človek pa lahko prenese, kot kažejo informacije, morebiti tudi do 40 odstotkov svoje telesne teže in da pride po podaljšanem stradanju zopet v svoje normalno stanje, seveda postopno.“

Toda ta znanstvenik ne pove nič, koliko časa bi moralo trajati stradanje, da pride do 40-odstotne izgube telesne teže.

Vzdrževanje človeškega organizma pri življenju brez vode je mnogo težavnejše in se ne da omejiti z dnevi. Tudi v tem primeru ne razpolagamo z nobenimi „uradnimi podatki“ in se moramo zadovoljiti z odgovorom, da je to odvisno od mnogih okoliščin, n. pr. toplote, odstatka vlage v atmosferi, moči sonca itd. V vroči in osušeni puščavi so ljudje brez vode umirali že v enem dnevu, toda v nekaj ugodnejših okoliščinah lahko vzdrži tudi štiri do sedem dni, toda pri ogromnih mukah. Ostati živ brez hrane je vprašanje tednov, ostati brez vode nekaj dni ali brez zraka pa je lahko samo vprašanje nekaj minut.

CLAUS EIGK:

dan nič

„Pa če so slišali eksplozije?“
„O njih ne veste ničesar. Preden vam dokažejo nasprotno, bomo mi že vse opravili!“

Tedaj se je zganil tudi glavni pilot: „Najeli ste me za polet čez južni tečaj, ne pa za lov na zločince!“

Leuwenhout je nagubal čelo in ga mrko pogledal. Potem je s težkim poudarkom dejal: „Tudi vi pojdete, kakor ostali, ki sem jim ukazal. Tu poveljujem jaz in dovolj izkušen iz dveh vojn imam, kako je ravnati z uporneži!“

Walter je pogledal po odločnih obrazih do zob oboženih Leuwenhoutovih ljudi, nekaj zamrmral in navidez brezbrizno stopil med ostale.

Tudi Norman je sprevidel, da drugega izhoda ni. Obrnil se je k svoji skupini in kratko dejal: „Pojdimo!“

„Zelo pametno!“ je zadovoljno rekel Leuwenhout. „Toda pazite! Hodite skozi meglo naravnost proti luči. Ne vem, kaj boste tam našli, toda na ljudi boste gotovo našli. Bodite trdni in vedite, da vas čez nekaj ur rešimo!“

„Brez skrbi, bomo že opravili!“ je dokaj brezbrizno odvrnil Norman in odšel v meglo.

„Kaj jih misliš res rešiti?“ je vprašal Leuwenhouta eden izmed njegovih mož, ko se je ostala skupina že izgubila v megli.

„Če ne bo pretežavno, že. Sicer pa samo dekle. Ima nezasluzeno prednost, da je lepa. Ostali naj gredo k hudiču, če bodo tako neumni, da bodo čakali, kdaj jim

po pošti pošljemo pozdrave. Sicer pa še ne vem, ali bomo našli letalo za povratek. Bržčas se bomo morali vrniti z motornimi sanmi. Tam pa je vsak sedež dragocen... Sedaj pa na delo! Richards, pojdi s telefonskim kablom za njimi in ugotovi, kako in kaj!“

Rihards je previdno odšel za skupino, ki se je malo prej zgubila v megli. Za seboj je vlekel telefonski kabel, ki mu bo pokazal pot nazaj in po katerem bo onim pri letalu sporočil o tem, kar bo videl.

Leuwenhout je hip, dva gledal za njim, potem pa se je povzpel v letalo. Sedel je k radijskemu oddajniku in poslal zaupno sporočilo v skrivnostno mesto Ipsilon.

RAJ OB JUŽNEM TEČAJU

Medtem se je sedmorica zgubljenih prebijala skozi skrivnostno megleno divjino neznanemu cilju naproti. Napredovali so le počasi. Megla je bila gosta in v kotanjastem, spolzkem ledu so se nabirale mlake vode. To je bilo kaj nenavadno, saj je bila temperatura zunaj megle okoli 50 stopinj pod ničlo. Kakšno presenečenje jih je pričakovalo?

Razpoloženje je bilo dokaj čemerno. Govorili so o Texu Leuwenhoutu. Letalce je bil nenadni preobrat neprijetno presenetil in kar naravnost so ga imenovali zločinca.

Mabel Morena je bila bolj zadržana. V srovem, naglem svetu moških se ni zadosti spoznala, da bi mogla koga kar na slepo tako hudo obsoditi. Sicer Tex tudi njej ni bil posebno pri srcu, vendar zato še ni mogel kratko in malo biti lopov.

Najbolj redkih besed je bil Norman Douglas. Nemara je vedel ali slutil največ izmed vseh in je zato menil, da je pač najbolje molčati. Rajši je skrbel, da so ubirali pravo pot proti čedalje razločnejšemu siju.

v notranjem ušesu tak kompas, potem bi lahko v umetnem magnetnem polju njegovo „iglo“ odklonili v drugo smer. Izkazalo pa se je, da z nikakršnim magnetom niso mogli preokreniti ptičev iz njihovih smeri.

Pred nekaj leti pa je v to skoraj tajinstveno vprašanje posijala nenavadno močna svetloba. Strokovnjaki so namreč opazili, da številni ptiči selilci postanejo pred selitvijo spomladi ali jeseni izredno nemirni. Še več. Ko so djali škorce v velike, na prostem nameščene kletke, v katere je skozi številna okenca prihajala svetloba, so opazili, da so se škorci zaganjali vselej v smer, v kateri se selijo: jeseni torej v jugozahodno smer. Ko pa so pred okenca namestili zrcala, ki so spreminjala smer svetlobi, so se zaokrenili tudi škorci in se zaganjali v drugo smer. Ako je bilo nebo le lahko zastrto z oblaki, so se škorci še vedno zaganjali v jugozahodno smer. Le če je bilo nebo pokrito z debelimi oblaki ali če so pri kletkah okna zaprli, so škorci zgubili smer.

Torej je oko tisto čutilo, s pomočjo katerega se ptiči orientirajo, smeri neba pa si določajo s pomočjo sonca. Resnično, tudi človek lahko s pomočjo sonca določi strani neba, toda vedeti mora, koliko je ura in po kateri poti, seveda navidezni, gre tedaj sonce. In glejte, poskusi so pokazali, da ptiči ob orientiranju resnično upoštevajo potovanje sonca in uro. Ptice (pa tudi čebele) imajo res nekako notranjo uro, ki jim meri čas. Toda kje, v katerem organu, leži ta ura, danes še ne vemo. Tako se pojavljajo ob reševanju ene uganke nova vprašanja, na katere bo znanost prej ali slej tudi odgovorila.

Seveda bo treba pri ptičjih selitvah še marsikaj rešiti: kako se znajdejo selilci v temnih brezmesecnih nočeh. Toda zdi se, da so prav poskusi s škorci odprli prava vrata k rešitvi tega vprašanja.

Nenadoma je pritajeno ukazal: „Pojdite dalje!“, obstal in jih spustil naprej. Nato je stopil nekaj korakov v stran in za čas počakal. Iz megle se je izvila temna moška postava in prihuljeno sledila skupini. Bil je Richards, ki naj bi nadzoroval njihovo početje.

Spustil ga je nekaj korakov naprej. Potem je bliskovito skočil za njim, mu podstavil nogo in ga hkrati z vso silo treščil s pesljo v tilnik, da je možak odletel po tleh in se popeljal nekaj metrov daleč po gladkem ledu. Richards pa ni bil lahek nasprotnik. Med padcem se je bliskovito obrnil in zgrabil za brzostrelko. Norman je s tem računat. Presenetljivo gibčno je skočil nadenj in ga strokovnjaško sunil pod brado, da se je Richards v hipu knockoutiran zavrtel po ledu. Norman mu je nato mirno odvzel brzostrelko, si jo vrgel čez ramo, zgrabil ležečega za ovratnik in ga brezobzirno odvedel po ledu za sabo. Pri tem pa je nekaj povsem prezrl: konec telefonskega kabla, ki ga je Richards med napadom spustil na tla.

Skupina ni bila malo presenečena nad nenavadnim lovskim plenom. Norman jim je na kratko pojasnil, kako in kaj.

„Toda čemu ste to storili?“ ga je osupla vprašala Mabel Morena, ki nikakor ni mogla razumeti napadalnosti svojega stanovskega tovariša.

„Zoprni mi je bil, to je vse!“ je kratko odvrnil Norman in s tem povedal mnogo več, kakor so mogle besede izraziti.

Mabel je bila preveč bistra, da ne bi razumela globljega pomena tega kratkega odgovora, zato ni spraševala dalje. Bob Miller pa je občudujoče pogledal vitkega reporterja in možato dejal: „Vraga, Norman, kaj takega vam ne bi prisodil!“

Norman je le nekaj zarenčal, potem pa se je sklonil nad Richardsa in mu pljusnil nekaj prgišč ledene vode

VARNOST IMA PREDNOST — PREPREČI NEZGODE!

Dnevno 191 nezgod pri kmečkem delu in v gozdu

Na celovški glavni železniški postaji je bila od 9. avgusta naprej poučna fotografiska razstava o vzrokih in preprečevanju nezgod. Od 4. septembra naprej je ista razstava urejena na beljaški glavni železniški postaji, kamor so jo prenesli iz Celovca. Razstava vsebuje takorekoč vse kraje in opravila, kjer je človek izpostavljen nevarnostim nezgod. Med njimi so tudi številni primeri nezgod v kmetijstvu in gozdarstvu. Dobro izbrane fotografije predočujejo vsakomur trenutke, kjer mu preči nezgoda in ga opominjajo k previdnosti in k skrbi za varnost.

Čeprav je v zadnjih letih cesta kraj največjega števila nezgod in čeprav pri prometu na cesti požodovani, pohabljeni in ubiti v vsaki državi predstavljajo armade nezgodnih žrtev, so spričo zelo nizkega in vedno bolj padajočega deleža, ki ga predstavlja kmečko prebivalstvo, tudi njegove letne nezgode neprimerno visoke. Tako je zavod za socialno zavarovanje v kmetijstvu in gozdarstvu leta 1959 zabeležil 57 237 nezgod pri kmečkem delu in v gozdu. Od teh nezgod so se 404 iztekle s smrtnim izidom. Koroška je na skupnem številu nezgod pri kmečkem delu in v gozdu udeležena s 4552 primeri.

V primerjavi s številom prebivalstva, ki je v naši državi zaposleno v kmetijstvu in gozdarstvu, to število nezgod kaže, da je v letu 1959 vsaki 25 kmečki človek utrpel nezgodo pri delu. V tem letu je v povprečju odpadlo na dan 191 priznanih nezgod pri kmečkem delu in v gozdu. In koliko je bilo takih nezgod pred letom 1959 in v zadnjih 2 letih? — In koliko jih je, ki niso bile prijavljene ali pa priznane? —

Nezgode pri kmečkem delu in v gozdu so za kmetijstvo in za kmečke ljudi veliko breme. To breme nikakor ni izkazano le v blizu 40 000 oseb, ki so 1959 sprejemale kmetijsko nezgodno rento, katere znesek je obsegal 132,5 milijona šilingov. Breme je še mnogo večji. Če že ne nesposoben za polnovredno delo, je vsak človek, ki ga je doletela nezgoda, v svoji delavni sposobnosti določen čas okrnjen in prisiljen na zdravniško oskrbo. Oboje pomeni na eni strani izgubo na zaslužku, na drugi pa često velike stroške zdravljenja. Letni zne-

sek izgube zaslužka vsled okrnjene produktivnosti pri kmečkem delu in stroškov zdravniške oskrbe nedvomno presega znesek letno izplačanih nezgodnih rent. Vse to pa konec konca pade v breme kmetije in zmanjšuje dejanski zaslužek kmečke družine.

Naj so vzroki nezgod pri kmečkem delu in v gozdu taki ali drugačni, eno je gotovo:

SKRIB ZA VARNOST PRI STROJIH IN NAPRAVAH TER PREVIDNOST PRI DELU STA MED KMEČKIMI LJUDMI POMANJKLJIVI!

Čeprav po zakonu o delu v kmetijstvu določeni delovni inšpektorati vedno znova opozarjajo na potrebo varnostnih naprav

pri strojih, orodju in napravah in čeprav je takorekoč že vsak kmetovalec občutil škodo, ki je nastala vsled nezgode pri delu, pri kmečkem delu vedno spet pozabljamo na potrebno varnost in previdnost. V naglici dela, ki je zaradi odvisnosti od vremena in zaradi njegove obilice v kmetijstvu nekam razumljiva, pride vedno spet do padcev pri delu, do nezgod pri prevozu in delu s stroji ter do nezgod zaradi nevidnosti pri ravnanju z orodjem in živino. Te vrste nezgod so pri nas najbolj pogoste, kakor to razvidimo iz spodnje primerjave:

vzrok nezgod 1959	Število nezgod v Avstriji	na Koroškem
Padec oseb	16 675	1 437
Transportna sredstva	7 076	462
Ročno in poljsko orodje	6 786	553
Živina	5 933	540
Zlom ali padec predmetov	4 321	415
Kmetijski stroji	3 413	132

Zgornja primerjava vsakomur, ki je zaposlen pri kmečkem delu, naravnost narekuje, kje mora biti najbolj

O našem gozdu govorimo in preišljujemo

(1. nadaljevanje)

Zadnjič smo v preišljanju o našem gozdu uvodoma nanizali postaje in opravila v našem gospodarstvu z gozdom in lesom ter napovedali, da bomo vsako od njih vzeli v podrobnejši pretres in preišljanje. Zato se hočemo danes najprej ustaviti kar pri osnovni nalogi v našem gospodarstvu z gozdom, razmišljati hočemo

O IZBOLJŠANJU GOZDNIH TAL

kajti tudi v gozdu so rodovitna tla in harmonična zaloga hranil v njih osnovni predpogoji dobre in nagle rasti gozdnega drevja in obilnega letnega prirastka na njem.

Prav to dvojje pa si želi vsak kmetovalec. Žal pa mu le prečesto gozdna tla te želje ne izpolnijo. Nobena tla namreč niso tako občutljiva kot gozdna tla. Kvari jih desetletno enostransko koriščenje z eno in isto vrsto gozdnega drevja (n. pr. monokultura smreke ali bora), poleg tega pa še kmetovi nepremišljeni posegi v življenje v gozdnih tleh: grabljenje stelje, gozdna pašja, goloseki, zavlacavanje pogozdovanja itd. Če se to poseganje v življenje v gozdnih tleh počenja še na tleh, ki so po naravi revna na apnu in humusu (naše dobrave), potem mora njihova rodovitnost enkrat popolnoma popustiti. Iz odpadkov drevja (igel, storžev, suhih vej, korenin) se prične na površju tal tvoriti vedno debelejša plast mrtvega humusa, ki duši drobnoživke v zemlji, ki tla zakisa in ki vedno bolj hromi rast drevja. Na takih tleh se prične bohotiti borovničevje, vresje, brusničevje in drugi pleveli, od katerih sta najbolj nevarna beli in šotasti mah. Taka zadušena tla smrdijo in so rdečkaste barve.

Kako bomo kvarjenje gozdnih tal preprečili in kako bomo taka tla ozdravili?

Preprečili bomo kvarjenje gozdnih tal, če

■ ne bomo gnojili gozdov z enovrstnim drevjem, temveč gojili mešani gozd z različnimi vrstami iglavcev in listavcev;

■ gozda ne bomo sekali na golo in če ne bomo pustili, da bi se tla po sečnji zaplevaljila;

■ ne bomo v gozdu več grabili stelje, če ne bomo več pasli in če ne bomo več posekali vsega listnatega grmičevja;

■ bomo gozd nanovo zasajali le še z raznovrstnimi iglavci in listavci, med katerimi naj bodo tudi jerebika, jelša, vrba, breza in trepetljika;

■ bomo gozdna tla pred saditvijo pretrgali (prezračili) in poapnili, prav slaba tla pa osejali z modro trajno lupino (Dauerlupine) ali z metličastim bodičevjem (Besenginstreter).

Ozdravili pa bomo opešana gozdna tla, če bomo v gozdu, kjer drevje ne pride več nikamor, v razdalji 1 in pol do 2 m raztrgali in odstranili odejo borovničevja, brusničevja, resja ali mahu v obsegu 30 x 30 cm in vsejali v zemljo 10 do 15 zrn modre trajne lupine ali metličastega bodičevja, ki pa morata biti pred sajenjem cepljena z Legusinom. Pri tem načinu setve je za zboljšanje gozdnih tal v izmeri 1 ha površine potrebnih le 2 kg semena. Če bomo te prostorčke pred sajenjem in pozneje primerno apnili, bomo tla kmalu toliko zboljšali, da bo pričelo drevje bolje rasti in da bomo v gozdu že lahko sadili jerebiko, jelšo, brezo, trepetljiko in vrbo, po letih pa tudi že žlahtnejše vrste iglavcev in listavcev.

(Se nadaljuje)

previden in kje mora skrbeti za največjo varnost.

Ne pozabimo: Kjer so vzrok nezgode pomanjkljiva varnost, brezbriznost in površnost, tam se zavod za nezgodno zavarovanje brani plačila stroškov zdravljenja in rente. V takih primerih se lahko zgodi — kar se je že zgodilo — da bo spravila nezgoda pri delu kmetijo na rob propada. Danes, ko je človek najdražja stvar na kmetiji, naj bolj kot kdaj velja pregovor: Bolje varovati kot celiti!

Kaj obetajo letošnje jesenske cene plemenske živine?

Za odgovor na to vprašanje imamo žal zaenkrat na razpolago le potek plemenskega sejma za simodolsko govedo v Št. Vidu ob Glini, ki je bil 23. avgusta tega leta.

Penudba: 203 živali, od tega 59 bikov, 33 krav in 111 telic. Prodanih je bilo 194 živali.

Cene: Biki med 6200 in 15 600, v povprečju 9800 šilingov. Krave med 9200 in 9400, v povprečju 9250 šilingov. Breje telice med 8660 in 10 130, v povprečju 9160 šilingov. Mlade telice med 4150 in 5625, v povprečju 5116 šilingov.

Kupci: 118 iz Koroške, 41 iz Italije, 30 iz Štajerske in 5 iz Sovjetske zveze.

Šentvidske cene so nekoliko višje, kakor so bile dosežene na sejmu 6. julija v avstrijskem središču simodolske pasme, v Riedu na Zg. Avstrijskem. Tam so krave plačevali med 7300 in 9800 šilingov.

Izvoz plemenske živine je dal lani 300 milijonov šil.

V zadnjih petih letih se je izvoz avstrijske plemenske živine povečal za dve tretjini. Leta 1956 je naša država izvozila 20 177 plemenskih goved, lani pa 33 382. Vrednost izvoženih goved je lani znašala blizu 300 milijonov šilingov.

Plemenski sejmi v drugi polovici septembra

V drugi polovici septembra so napovedani naslednji plemenski sejmi:

Pincgavsko govedo —

● v petek, dne 15. septembra v LIENZU za biko, krave in telice;

● v petek, dne 22. septembra v SPITTALU za krave in telice.

Siverjavo govedo —

● v sredo, dne 20. septembra v SPITTALU za biko, krave in telice.

Marijadvorsko govedo —

● v četrtek, dne 21. septembra v ŠT. VIDU ob Glini za biko, krave in telice.

Ovni in ovce —

● v petek, dne 22. septembra v SPITTALU. Naslednji plemenski sejem za simodolce bo 4. oktobra 1961 v Leobenu.

v obraz. Možak se je zavedel, stresel z glavo in se s težavo postavil na noge.

„Sem orožje!“ je nenadoma besno zakričal na Normanu in se pogнал vanj. V hipu so ga zgrabili letalci in mu zavili roke za hrbet.

„Z nami pojdeš, prijatelj!“ mu je hladno dejal Norman. „Osmim nam bo laže, kakor sedmim!“ Pomolil mu je pod nos ustje brzostrelke in Richards je v hipu postal krotak kot jagnje. Piloti so ga vzeli v sredo in odšli so dalje.

„Čemu tako ravirate? Kasneje nam to bržkone ne bo preveč v prid,“ je očitajoče pripomnila Mabel, ko sta korakala za ostalimi.

Norman se je porogljivo zasmel. „Vraže malo me skrbi, kako bo kasneje. Vesel bom, če se bomo nekako pretolkli skozi naslednjo urol!“

Imel je prav. Položaj je bil čedalje skrivnostnejši, pot skozi meglo čedalje neprijetnejša. Bili so mokri do kože. Nasproti so jim udarjali tako topli zračni valovi, da so morali kar naprej zračiti težka zimska oblačila. In to na južnem tečaju!

Nenadoma se je mali Bob, ki je hodil na čelu skupine, ob nekaj spotaknil in padel po tleh. To sicer ne bi bilo nič posebnega, ko se ne bi spotaknil ob tenki, čvrsti žici, napeti kakih 30 centimetrov visoko poprek čez smer njihove poti!

Vsi so obstali. Norman si je ogledal nenavadno žico, ki se je levo in desno zgubljala v megli. Bila je napeta na količkih, odaljenih med seboj približno po dvajset metrov. Kaj takega niso pričakovali. Tanke žice v gosti megli skoraj ni bilo mogoče opaziti in nujno je bilo, da so zadeli ob njo.

„Lahko kar počakamo, da nas zgrabijo,“ je ugotovil Norman malodušno. „Žica je očitno del signalnega

sistema, ki nasprotniku pokaže, odkod se bližamo skozi meglo njegovemu bivališču. Sedaj se tam bržkone že pripravljajo na slavnostni sprejem. Upajmo, da nas ne pogostijo s toplim svinčcem!“

Zašli so torej v past signalne naprave, v katero zaide vsak, kdor se iz katere koli smeri približa središču te meglene trdnjave. Na enak način se bo bržčas ujel tudi Leuwenhout, ko se bo z možmi napolil za njimi! Bi bilo to zaželeno? Nikakor ne. Leuwenhout jim je bil sedaj edina vez s svetom. Obljubil jim je bil, da jih reši. Vzlic sumničenjem niso imeli oprijemljivega razloga, da bi mogli podvomiti o njegovem poštenju. Potrebno bi ga bilo torej opozoriti!

Po kratkem posvetu so sklenili, naj bi se Richards nemudoma vrnil in opozoril svojega šefa o nevarnosti žičnega signala, tako da bi se mu potem lahko izognil. Richards ni bil neumen. Namuznil se je in radostno vzpel pot pod noge. V svoji vnemi je celo pozabil zahtevati, naj mu vrnejo brzostrelko.

Bil je že skrajni čas, kajti nekaj trenutkov zatem so že začutili iz neznanne smeri glasove.

„Pozor! Zaprite kvadrat 1011! Pozor! Alarm na kvadratu 1011!“ se je razlegel skozi temo moški glas. Iz različnih smeri so mu odgovarjali v angleščini številni klici. Končno se je iz megle izluščilo nekaj desetih postav in se v polkrogu približalo mestu, koder se je bil Bob Miller spotaknil ob žico. Naša sedmorica je opazila, da so bili vsi do zob oboroženi, torej pripravljani na spopad.

Eden izmed mož, bržkone poveljnik, je povelil brzostrelko in počasi stopil k njim. Bil je velik, plavalas in star kakih trideset let. Obleden je bil v razpeto volneno srajco, kratke tropske hlače in udobne čevlje, kar je bilo v prav kričečem nasprotju z ledenim podnebjem tečajne celine. Podobno so bili oblečeni tudi ostali, ki so se jim s prsti

na petelinih brzostrelke počasi primikali.

„Odvzrite orožje!“ je odsekano ukazal poveljnik.

Norman je odvrnil brzostrelko na ledena tla. Lastni browning je podal možaku v roko, rekoč: „Shranite mi ga. Navadil sem se nanj!“

„Kdo ste?“ je sledilo že pričakovano vprašanje.

Douglasova in Mabelina vest je bila čista, letalci prav tako niso ničesar vedeli o pravem ozadju tega čudnega poleta, da o malem Bobu niti ne govorimo. Doug je zato menil, da bo najbolje govoriti po pravici. Povedal je prava imena sebe in ostalih in pripomnil, da so poleteli preko tečaja zato, da bi se vrnili domov z napetimi članki o skrivnostnem ledenem carstvu v srcu Antarktike. Zamolčal je edino Texa Leuwenhouta in njegove ljudi.

„Kako pa ste vedeli, da tukaj žive ljudje?“

„To je pa poklicna skrivnost, če dovolite!“ se je spretno izgovoril Norman.

„Hm!“ je zamrmral izpraševalec in si jih po vrsti nezaupljivo ogledal. Ko se je srečal z Mabelinim pogledom, se ga je ta drznila vprašati: „Kdo pa ste pravzaprav?“

Zasmel se je; to mu je zelo pristojalo.

„Dobro, pravico imate vprašati. Sem čuvar paradiza, nadangel Mihael. — Strmite, kaj?“

„Kako ne bi!“ je priznala Mabel in ga obdarila s pogledom, ki ni bil povsem brez nagajive spogledljivosti.

„Se bolj boste strmeli,“ je prerokoval neznanec. „Toda kar sem rekel, to drži. Pišem se Angel in tudi ime mi je Mihael. Raj tudi čuvar. Kmalu boste videli.“ — Obrnil se je k Normanu: „Ali bo potrebno skrbeti za letalo, ali pa ste ga nemara preveč razbili?“

(Nadaljevanje sledi)

Ventura Garcia Calderon:

Oskrumba

V mali peruanski vasi sem sedel v gostilni »Pri napredku«, ko mi je zatrjeval Pancho Rayon pri čašici čudovitega muškatelečevega žganja, da si bo drugi dan priskrbel zadoščenje.

»Zakaj pa mi je ukradel župnik Feliciano? Ali se nisem z njo slovesno zaročil? Ali si nisva že dala prstane, jutri se bom maščeval, pri moji duši!«

Toda po deseti čašici ne jemljemo častne besede preveč resno. Kakor je to običaj v Sierrri, je vsakdo izmed nas počastil vso družbo s čašico. Bilo nas je deset in oči so nam žarele.

»Prisegam,« je vzkliknil Pancho Rayon, »pri tem križu prisegam,« in pobožno poljubil svoj palec, ki ga je bil položil v križ čez kazalec.

Da bi razvnete duhove še bolj podžgal, sem ves navdušen naročil mešanico, ki vžiga kri. Besneči Pancho mi je bil všeč.

Gostilna »Pri napredku« je bilo svobodomiselnosti središče v vasi, razumljivo, da nam je prijal njegov naklep. Poštar, pamenten, preudaren mož, nas je pa svaril pred župnikom, ki mu je vsako sredstvo dobro. Ni šel zaman po vsej okolici tak glas o njem, da so se ga vsi bali. Bil je med tistimi roparji v suti, ki bogate s tem, da gulijo kožo z Indijancev. Za pogreb je vzel družini kravo ali zadnjega ovna. Brez cerkvene molitve in brez žegnane vode mučijo Indijance še na drugem svetu.

Tako je trdil župnik in s prižnice slikal v kečuanskem narečju muke peruanskega pekla, ki so še tisočkrat hujše kakor vse, ki jih poznamo na zemlji. Pridigal je v punči in škornjih in ne samo enkrat so videli, kako je sredi molitve nehal in poslal mežnarja krmiti njegovo kobilu. Postavni dedec v petdesetih letih, okreten in strasten, je živel s svojo »botro« in svojimi otroki — stara navada v Sierrri, ki ni bila vernikom v spotiko. Ko je novi škof prepovedal župniku maševati, če ne zapusti svoje žene, ga je ubogal. Po nekaj tednih je obiskal prevzvišeni župnišče. Po kosilu je nekam prečudno zbolel, obraz so mu posule vijoličaste pege. Še preden je minil mesec dni, so ga odnesli v grob.

»Camika² mu je natočil,« so šepetali po vaseh, čeprav trdijo izkušeni ljudje, da čamiko pač ubije razum, umori pa ne. Naj bo tako ali tako — škof je bil mrtev, botra se je vrnila k kvojemu ognjišču in spet je bilo tiho na vznožju večnega snega.

To in še druge prav tako vznemirljive reči so pripovedovali, Pancho Rayon se nam je pa smejal, popil enajsti kozarček žganja in umetelno pljunil na pod.

»Hudič vzemi čamiko. Samo to vem, da je odšla Feliciano k župniku v župnišče, ker jo je urekel. Le počakajte, da me zagleda in ji poročem: Golobičica moja.«

»Posodite mi svojo kobilu,« se je obrnil name, »moj konj je hudo plašljiv.«

Prav nič nisem bil velikodušen, ko sem mu posodil svojo črno kobilu. Prigoda naslednjega dne je bila vredna še drugačne žrtve.

Praznovali so praznik device Marije, ki je imela majhno kapelico visoko gori nad vasjo na andskem grebenu. Po prastari navadi je prineslo šest bosih Indijancev sveto podobo na težkih nosilih z njenega vrha v farno cerkev. Čim so jo zagledali, je zapustila cerkev med pritrkavanjem tudi »naša« devica, seveda tudi na nosilih, in odplavala obisku naproti in obe devici sta se po zaslugi nosa-čev druga drugi v pozdrav priklonili. Bil je pač ceremonialen vljudnosten obisk, kakor so jih dolžni opravljati olikani ljudje in matere božje.

Ob desetih dopoldne so žareli zasneženi

¹ pončo — plašč brez rokavov, podoben vreči z dvema luknjama za roki in eno za glavo.
² čamiko — neka vrsta strupa.

ANEKNOTE

● Dva »strokovnjaka« sta zamudila začetek koncerta slavnega pianista Moritza Rosenthala. Morala sta na stojišče, kjer je bila taka gneča, da nista videla na oder. Čez četrty ure je prvi vprašal:

»Goslač ali trompetar?«

vrhovi v polnem soncu. Župnik je prihajal iz sosednje večje vasi, kjer je stalo župnišče in ogrnil pisan pončo čez mašni plašč, vezen z zlatom. Pet Indijank je vihtelo na težkih verigah polne srebrne kadilnice, prelepo delo iz kolonialnih časov.

Procesija se je premaknila, čim se je pokazala v cerkvenih vratih devica, svetnica bledega obraza in s pravimi lasmi. Njeno trikotno krilo je bilo okrašeno s sečurskimi biseri in zlatimi zaobljubljenimi tablam. Njena nosila je nosilo šest pobožnjakov v črnih pončih s klobuki v roki. Za njimi so pa stopali župnik, njegova družina in tropa vernikov; da ne pozabimo še zamorca, ki je spremljal mašo na kitari kajti v tako zakotnih vaseh si cerkev ne more dovoliti orgel. Niti njegova latinščina, niti poskočne pesmi niso motile pobožne srenje. Svete posode so rožljale natovorjene na hrbtu lame, oblečene kakor nevesta, ki je šla z drugimi ljubkimi živalcami za procesijo med ritmičnim zvonkljanjem srebrnih kraguljčkov. Za lamo je stopala prav tako ljubko in prav tako kričeče ozaljšano mlado dekle, ki bi bilo neizrečeno lepo, da ni napravilo neumnosti in zamenjalo širokokrajni klobuk Indijank, njihovo pisano kratko krilo in opanke za dopetno bombažasto obleko, lakaste čevlje in neznanško nerodno lasuljo. Ravno sem si jo hotel natanko ogledati ko se je zgodilo. Kar se je zgodilo, se je naglo in nepričakovano, kakor pride smrt.

Vse je zakril gost dim, da sprva ni bilo nič videti. Hkrati je pa začelo pri nosilih pokati tako neznanško, da so jih Indijanci prestrašeni spustili iz rok. Bliskalo se je in prasketalo. Močno je zadisalo po smodniku. Moral sem se zasmejati: tam je dogoreval za kreolski praznik namenjeni kitajski umetni ogenj. V strašnem hrušču so se vsi razprhnili. Bilo je videti, kakor da se je razletela z raketa obložena mula v žarečem kolesu. Pancho Rayon, ki sem ga spoznal, čeprav je bil od smodnika ves črn v obraz, ji je pognal v glavo dve krogli, da ne bi pobegnila. Indijanci so čepeli na tleh in klicali na pomoč svojega taito³. Končno je župnik le utišal brezglavi strah. Najprej je postavil na noge devico, potem je zgrabil za povodce lamo, ki je skakala v dimu kakor kozliček.

Ko se je polegel najhujši hrup, so njegove nemirne oči zaman iskale ljubljeno dekle v bombažastem krilcu. Končno je le zagledal črno kobilu, kako je nesla v divjem drncu njegovega sovražnika Pancho Rayona z lepo Feliciano v naročju. Še nikoli nisem videl v svojem življenju takšnega besa in tako upravičenega, kajti ta preudarni možak ni za praznik vzel s sabo pištolo in ni bilo pri roki konja, da bi zasledoval begunca. Polne razumevanja za njegovo izgubo so ženske jokale in preklinjale svobodomiselnega mestica, ki je na tako nesramen način motil njihov praznik.

Župnik je zakričal, naj molče. Ves potan in zaripel v obraz je pretepal Indijance, ne da bi umaknil izbuljenih oči od konja, ki je bil v videti v višinskih meglah vse bolj in bolj medel.

Že je dosegel greben, bleščeci sneg. In tedaj... izginil je.

Tedaj se je vrgel župnik sunkoma na kolena, položil glavo na ovenčana nosila in divje zaihtel v grozo svojih vernikov, ki ga še nikdar niso videli jokati.

³ taito — indijanski bog.

Afriška rzsodba

Aleksander Makedonski je nekoč prispel v neko daljno bogato afriško deželo. Prebivalci so mu prišli naproti s skodelicami, polnimi zlatih sadežev. »Sami jejte te sadeže!« je dejal Aleksander; »nisem prišel ogledovat vaših bogastev, marveč zato, da bi se od vaših običajev česa naučil.« Popeljali so ga na trg, kjer je kralj razsojal.

Prav tedaj je stopil pred kralja mežčan in spregovoril: »Kupil sem, o kralj, od tega moža vrečo plev in v njej sem našel znaten zaklad. Pleve so moje, zaklad pa ne; toda ta mož ga noče vzeti nazaj. Prigovori mu, o kralj; kajti njegov je.«

Njegov nasprotnik, prav tako tamkajšnji mežčan, je odgovoril: »Bojiš se, da bi po krivici nekaj obdržal; jaz pa naj bi se ne bal, po krivici nekaj vzeti. Prodaj sem ti vrečo z vsem, kar je bilo v njej; obdrži si torej svoje. Prepričaj ga, o kralj!«

Kralj je povprašal prvega, ali ima sina. Odgovoril je: »Da.« Povprašal je drugega, ali ima hčerko, in odgovor je bil: »Da.« »Dobro!« je razsodil kralj. »Oba sta poštena moža; poročita svoja otroka med seboj in jima dajta za poročno darilo najdeni zaklad — to je moja rzsodba.«

Aleksander je osupnil, ko je čul to odločitev. »Mar nisem pravilno rzsodil, da si tako presenečen!« je vprašal kralj.

»Že res,« je odgovoril Aleksander, »toda v moji deželi bi sodili drugače.« — »In kakol!« je vprašal afriški kralj. »Obe stranki bi zgubili glavo,« je rekel Aleksander, »zaklad pa bi zapadel kralju.«

Tedaj je plosnil kralj z rokama in dejal: »Ali pri vas še sije sonce, ali še rasi dež z neba!« Aleksander je odvrnil: »Da.« — »Potem je tako nemara zavoljo nedolžnih živali, ki žive v vaši deželi; kajti takim ljudem ne bi smelo sijati sonce, ne bi jim smel rositi deži!«

Doktor vrtač

Profesor dr. Vrtač in njegov asistent sta stopila pred kletko dveh opic, dveh odraslih pavijanov. Bilo je še zgodaj in v zoološkem vrtu sta bila skoraj edina obiskovalca.

Profesor Vrtač se je bil odločil za tako zgodnjo uro po temeljitem preudarku. Hotel je biti povsem nemoten in varen, posebno pred ljudmi, ki jim manjka akademska izobrazba. Zakaj to zgodnjo uro je hotel posvetiti enemu izmed najglobljih poizkusov znanstvenega raziskovanja.

»Na osnovi globokomiselnih vivisekcijskih izsledkov,« je globokoumno modroval profesor Vrtač, »na katerih sloni sodobni, znanstveno podprti nauk o funkciji možganov, in po temeljitih predhodnih frenoloških raziskavanjih sem dospel do veličastne in edinstvene misli, da se ti dve opici, ta dva eksemplara cynocephalusa babuina, izolirata od drugih pripadnikov istega plemena. Zaradi hrane, ki sta jo prejemale in uživala v obliki možganovnih snovi, mi bo danes možnost dokazati, da niso možgani cynocephalusa babuina ob primernem predhodnem obdelovanju sposobni samo razumeti človeško izražanje pojmov, ampak tudi sposobni z adekvatnimi guturalnimi glasovi to izražanje posnemati!«

Asistent se je molče priklonil. Razumel je svečanost trenutka.

ZA DOBRO VOLJO

Neki ameriški pilot je imel mehanika, črnca, ki ni še nikoli letal. Pa ga nekoč vzame s seboj v letalo. Letata in letata, pilot izvaja lopinge, se spušta navpično proti zemlji, se dvigne spet skoro navpično navzgor in končno pristane na letališču.

Črncu stopi ves tresoč se iz letala in reče: »Hvala vam za oba poleta!«

»Kako dva?« se začudi pilot. »Saj sva samo enkrat letela!«

»Zame sta bila dva,« odgovori črncu, »prvi in zadnji polet.«

V nekem hotelu so vpeljali nov način zbujanja gostov, ki žele, da jih zbude ob določeni uri. Namesto zbujanja po vratih, ki moti spanje gostov v sosednih sobah, naj bi po novem stopila v sobo sobarica z zajtrkom na pladnju in obzirno zbudila gosta.

Vse je šlo ko po maslu, dokler ni eden izmed gostov doživel tole:

Ob določeni uri stopi v sobo sobarica z zajtrkom na pladnju. Isti trenutek pozvoni telefon.

»Prosim, pogledjte, kdo kliče,« de zaspani gost sobarici.

Sobarica odloži pladenj, stopi k telefonu in reče:

»Gospod še leži v postelji. Ali naj pride k telefonu?«

Odgovoril je samo krik. Gosta je klicala njegova žena.

»Vi ste ju pridno hranili z bananami,« se je profesor Vrtač obrnil k čuvaju. »Ali ste opazili kako naraščanje intelektualnih funkcij pri njihju?«

»Naraščanje česa?« se je začudil čuvaj. »Ako mislite na naraščanje apetita, potem moram reči, da ne vem, ker sta ga imela vedno takega, da jima ni bilo nikoli dovolj banan.«

»Možu manjka znanstveno izšolan pogled!« je ugotovil profesor Vrtač.

Pavijana sta se približala mrežasti rešetki.

»Kdo pa je to?« je vprašal prvi in naježil dlako.

»Meni je všeč,« je dejal drugi. »Sporminja me na mojega ranjkega strical!«

Profesor Vrtač je začel razburjeno iskati beležnico po žepih.

»Balhe išče!« je strokovnjaško ugotovil prvi pavijan.

»Zdaj je našel nekaj!« je vzkliknil drugi in napeto opazoval profesorja.

»Za začetek se moramo omejiti seveda na močno poudarjene guturalne glasove,« je rekel profesor Vrtač, »ko je srečno izvelkel beležnico iz nofranjega žepa suknje. »Začnimo z vokaliz!«

In profesor Vrtač je počenil, grabil z desnico zrak s tal in ga metal v usta.

»A-a-a, papa, papa, papa!« je pri tem počasi in razločno izgovarjal, hlamudral s čeljustmi in se oblizoval, ko da se gosti s posebno dobro jedjo.

»Ha-ha...« sta se zasmejala pavijana. »Čudovito!« je vzkliknil profesor Vrtač, se odkril, si obrisal plešo in se obrnil k asistentu: »Opozarjam vas na obliko lobanjel!«

»Poglej, kakšno glavo ima!« je dregnil prvi pavijan drugega. »Brez dlak je Gola, povsem gola!«

»Zdaj pa poizkusimo z zapletenim pojmom, ki prehaja iz običajnega instinkta na sposobnost predstavljanja!« je dejal profesor Vrtač.

»I-i-i — tič-tič-tič!«

Profesor je dvignil svoj hubertus, začel poskakovati z obema nogama hkrati pred kletko, obenem pa mahdrati s konci plašča, da je bilo kar čudno.

Čuvaj se je hitro približal. Zdelo se mu je, da bo morda njegova intervencija potrebna.

»Hi-hi...« sta se zarežala pavijana.

»Čudovito, čudovito!« je vzkliknil profesor Vrtač. »Preidemo zdaj k dvojnim in trojnimi vokalom.«

»E-i-i-a — veličina — veličina človeka!«

Opicama je bilo vsega dovolj. Ptici ju je še nekako zabaval. Kar je sledilo, ju je dolgočasilo. Obrnila sta se in pokazala profesorju zadnjo plat. In ti dve zadnji plati sta bili taki, da ni bilo mogoče domniti, kateremu delu telesa pripadata.

»Čudovito!« si je profesor Vrtač mel roke.

»Žival se umika pred veličino človeškega uma! To je več kot razum! To lahko imenujemo psihološko reakcijo... Preidemo zdaj še k poizkusu, ali reagirata pavijana tudi fizično na prehodne psihične slike. Pazitel! Po kletki sem dal raztrsti kamenčke za ta poizkus.«

Profesor Vrtač je pobral kamen s tal in približal obraz rešetki.

»Kamen — kamen — kamen —« je venomer ponavljal in trkal z njim po mreži. Opici sta se bili ulegli na drugem koncu kletke na tla in se nista ganili.

»Kamen — kamen — kamen!« je neumno ponavljal profesor.

Ponovil je sto trinideset krat.

Takrat mu je priletela toča kamenčkov v obraz.

»Čudovito!« je vzkliknil profesor Vrtač.

Naslednjega dne je stal profesor Vrtač na katedru.

»In tako prihajam k sklepu zanimivih izsledkov,« je dejal. »S ponosom lahko ugotovimo, da se je znanosti posrečilo s svojimi svetlimi žarkih razsvelliti in z lučjo napredka prodrati v temo živalskega sveta.«

Opice v živalskem vrtu pa so se medtem šle novo igro: »Profesor Vrtač«. Visoko dvigajoč noge so hodile po kletkah, se spakedravale in se sploh obnašale, ko da niso pri pravi pameti.

Beograjska konferenca izvenblokovskih držav:

„Mednarodno zborovanje miru“

Upravičeno je dobila beograjska konferenca izvenblokovskih držav častni naslov »mednarodno zborovanje miru«: v vseh govorih predstavnikov 24 udeleženi držav je bila poudarjena želja po miru, so bile nakazane poti, po katerih naj bi bil dosežen pravičen in trajen mir v svetu. Na konferenci izgovorjene besede niso bile propagandistična gesla, bile so izraz resne zaskrbljenosti za usodo človeštva, bile so glas vesti vseh miro-ljubnih narodov, ki stremijo za tem, da bi na pravično urejenem svetu živeli v miru in si gradili lepšo bodočnost. Zato so bile te besede hkrati tudi obsodba vseh tistih sil, ki z zaostrovanjem mednarodnih odnosov večajo nevarnost oboroženega spopada in tako tirajo svet na rob propada — v vojno.

Tukaj objavljamo kratke odlomke iz nekaterih govorov.

Josip Broz-Tito (Jugoslavija):

Treba je strniti vse miroljubne napore

Morda je bilo napačno, da smo si tako dolgo delali iluzije, da bodo najodgovornejši državniki sami našli pot za miroljubno rešitev problemov. Morda je bilo tudi napačno misliti, da male dežele, zlasti neangazirane, niso pristojne, da bi se bolj zavemale za reševanje mednarodnih problemov in odločneje poudarile svoja stališča do njih, temveč da je to treba prepustiti samo velikim silam. Gotovo pa je, da je položaj danes preveč resen in nevaren, da bi se tako lahko nadaljevalo. Sedaj je potrebno strniti vse miroljubne napore in sile sveta, da z odločnimi akcijami prispevajo k zmagi miru. Pri svoji miroljubni politiki se predstavniki neangaziranih dežel lahko oslanjajo ne samo na svoje narode, temveč tudi na miroljubne sile po vsem svetu, vključno tudi narode blokovskih dežel. Srečni bomo, če bomo uspeli s svojo objektivno analizo današnjega položaja v mednarodnih odnosih in s svojimi konstruktivnimi predlogi prispevati k izboljšanju mednarodnega položaja.

Džavaharlal Nehru (Indija):

Pogajanja — prvenstvena zahteva

Zavzemam se za popolno razorožitev v svetu, ki bi bila bistveni pogoj vseh drugih svetovnih problemov. Izvenblokovske dežele ne želijo ovirati velikih sil, da bi našle rešitve spornih vprašanj, vendar insistirajo na razgovorih, na katerih bi našli take rešitve. Menim, da z enim gibom ni moč rešiti vseh svetovnih problemov, vendar se jih je treba lotiti z razgovori. Kot izhodišče za rešitev sedanje hude krize bi bila morda lahko kontrolirana razorožitev. Nemško vprašanje in problem Berlina sta ena izmed glavnih vzrokov za sedanjo mednarodno napetost in situacijo v svetu. Ne glede na to, če nam je všeč ali ne, obstajata dve nemški državi. To je realnost in to je treba imeti vedno pred očmi.

Haile Selasie (Etiopija):

Predstavljamo kolektivno zavest sveta

Če vzdignemo svoj glas proti nepravilnosti kjerkoli, če zahtevamo, naj se zaustavi agresija kjerkoli in ne glede na to, kdo je agresor, in če to storimo popolnoma nepristransko, lahko predstavljamo kolektivno zavest sveta. In vendar pred svetovnim mnenjem, ki združeno podpira pravico in resnico, lahko rečemo, da bodo tudi velike države, pa če so še tako močne, pomišljale, preden bi se upale razrušiti mir in oskruniti osnovne pravice človeštva in ljudstev. To je naš edini up in naša dolžnost, da zastavimo vso težo svojega vpliva v korist pravice in resnice.

Dr. Kwame Nkrumah (Gana):

Kolonializem — osnovni vzrok vojne

Ponovno naglašam, da je kolonializem osnovni vzrok vojne. Neodvisnost svobodnih afriških dežel je v veliki meri odvisna od popolne osvoboditve Afrike izpod kolonialnega jarma. Pozivam konferenco, naj podpre moj predlog o dokončnem umiku kolonialnih sil iz Afrike najkasneje do 3. 12. 1962. Sveta dolžnost nas vseh, ki se borimo za mir, je prizadevanje za odstranitev povoda za vojno. S te konference pošiljamo glasno zahtevo po zagotovitvi

miru. Izkoristimo sleherno priložnost in ves svoj vpliv, da se bodo lotili problema miru in vojne na nov, učinkovit način.

Sirimavo Bandaranaike (Cejlon):

Skupna težnja po miru

Ne govorim le kot predsednica vlade neke države, marveč predvsem kot žena in mati, ki se boji vojne in vseh njenih strahot, ki se boji, da bi njen sin padel v vojni ali pa umrl zaradi njenih posledic po dolgotrajnih mukah, kar bi bilo še bolj grozno. Nobena dežela na svetu, velika ali majhna, ne more ravnodušno gledati na krepitev mednarodne napetosti in stalno slabšanje medsebojnega zaupanja ter razumevanja med različnimi deželami na svetu, posebno še med velikimi silami. Udeleženci konference so se zbrali v Beogradu s trdnim prepričanjem, da jim daje skupna težnja po miru in koeksistenci pravico do skupnih sklepov ter da z deklaracijami povzdignejo glas v svetu, razdeljenem na bloke, ki se s hitrimi koraki približuje robu nuklearne vojne.

Gamal Abdel Naser (Združena arabska republika):

Razgovori ali pa vojna

Naša dolžnost je, da poslanemo živa zavest sodobnega sveta. Ta konferenca ni naletela na dober sprejem pri številnih sovražnikih miru, na čelu katerih so sile kolonializma, ki bi želele zadušiti glas zavesti ter pogasiti plamen svobode povsod, če bi jim to seveda uspelo. Miroljubna koeksistenca ne more biti oboroženo premirje. Le-ta je ustvarjalno in plodno sodelovanje z vsemi deželami in vsemi družbenimi sistemi. Za ureditev najpomembnejših mednarodnih problemov je predvsem potrebno utišati žvenketanje z orožjem, da bi bilo moč mirno razpravljati na najvišji ravni. Ni namreč druge alternative kot razgovori ali pa vojna.

Ahmed Sukarno (Indonezija):

Aktivna privrženost miru in svobodi

Neangažiranost je aktivna privrženost veliki stvari neodvisnosti, privrženost miru, socialnim pravicam in svobodi. Izvenblokovske dežele zahtevajo, da bi takoj prišlo do prenehanja kolonialnih vojn. Niti trenutek ne smemo stati prekrizanih rok, dokler ne napravimo konec tem vojnem, dokler ne prenehamo tega zločinskega prelivanja krvi in terorja, ki je v teh deželah akt, s katerim hočejo nekateri ohraniti staro ureditev. Zahtevati moramo, da bi bilo za popolno odstranitev vseh oblik kolonialnega jarma potrebno določeno časovno razdobje. Dirka v oboroževanju je rezultat strahu med velikimi silami, ta dirka pa vodi k še večjemu strahu.

Habib Burgiba (Tunizija):

Jedrsko orožje — posebna nevarnost

Naša konferenca ne sme biti zaprt klub, katerega ključne bi imeli mi tukaj, marveč mora postati odprt krog, dostopen vsem deželam, ki so se odrgale vplivu blokov in ki so pripravljene bojevati se z nami za svetovni mir, za dostojanstvo narodov in ljudi. Hladna vojna ter lokalni vojaški spopadi v Afriki in Aziji imajo za posledico širjenje vplivnih con blokovskih sil. Zato so izvenblokovske dežele odločene, ohraniti svojo svobodo ter ne sprejeti obveznosti, ki vodijo k nadaljnji razdelitvi sveta. Posebna nevarnost je neprenehno izpopolnjevanje jedrskega orožja, za katero dajejo vse velike sile ogromna sredstva, to pa kljub temu, da so lakota, neznanje in bolezninski problem tretj četrtin človeštva.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

— 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik

Sobota, 9. 9.: 8.30 Pionirski tednik — 10.15 Zabavna glasba — 12.00 Lovski kvintet — 12.25 Godba na pihala — 12.45 Havajski zvoki — 13.30 Poje Miro Brajnik — 14.35 Voščila — 16.00 Humoreska tedna — 16.40 Moški komorni zbor iz Celja — 18.00 Iz opere „Faust“ — 18.20 Pozdrav z gora — 18.45 Okno v svet — 20.00 Domač uvad v prijeten sobotni večer — 20.20 Radijska komedija — 21.00 Melodije za prijeten konec tedna — 23.05 Plesna glasba.

Nedelja, 10. 9.: 6.00 Jutranji pozdrav — 7.15 Godba na pihala — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Skladbe za otroke — 8.55 Orgle in orglice — 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden — 10.00 Se pomnite, tovariši! — 10.50 Nedeljska malineja — 11.40 Ob Dnevu jugoslovanske mornarice — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Veliki zabavni orkestri — 14.15 Voščila — 15.30 Majhen mozaik melodij — 17.00 Športna popoldne — 20.00 Zabavni zvoki za vse — 21.00 Športna poročila — 23.05 Nočni koncert operne glasbe.

Ponedeljek, 11. 9.: 8.55 Oddaja za otroke — 9.25 Basist Miroslav Cangalovič — 11.41 Baritonist Tone Kozlevčar — 11.50 Violinist Igor Ozim — 12.00 Kvarlet „Štirje fantje“ — 13.30 Narodne in domače melodije — 13.55 Orkester Slovenske filharmonije — 14.35 Voščila — 16.00 Naši popotniki na tujem — 16.20 Popoldne pri Sergeju Prokofjevu — 17.15 Šoferjem na pot — 18.00 Iz oper Borisa Papandopula — 18.40 Kulturni glasbo — 20.00 Panorama zabavnih melodij — 21.25 Simfonični koncert.

Torek, 12. 9.: 8.05 Orkestralni odlomki iz oper — 8.30 Zvoki za prijetno razvedrilo — 8.55 Radijska šola — 10.15 Orkester Jugoslovanske radio-televizije — 11.15 Branje za vroče dni — Tenorist Drago Starc — 12.00 Pesmi slovenskih skladateljev pojeta otroški in mladinski pevski zbor — 13.30 Iz Puccinijevе opere „Turandot“ — 14.05 Radijska šola — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovan-

RADIO PROGRAM

skih narodov — 16.00 Počitniška zgodba — 18.00 Clovek in zdravje — 18.10 Od plesišča do plesišča — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Zbor Slovenske filharmonije — 20.30 Radijska igra — 21.33 Plesni orkester RTV Ljubljana.

Sreda, 13. 9.: 8.30 Ansambel Mojmir Sepeta — 8.55 Za cicibane — 9.25 Škerjančeve skladbe — 11.00 S popevkami po svetu — 12.00 Trio Avgusta Stanka — 13.30 Koroški akademski oktet — 14.05 Radijska šola — Skladbe Radovana Gobca — 16.00 Radijska univerza — 16.15 Koncert po željah — 18.15 Popevke in zabavne melodije — 18.45 Šport in športniki — 20.00 Popevke in zabavne melodije — 21.00 Koncert opernih melodij s solisti ljubljanske Opere — 22.15 Zaplešite z nami.

Četrtek, 14. 9.: 8.05 Jutranji sponed slovenske glasbe — 8.40 Glasbena oddaja za cicibane — 8.55 Radijska šola — 10.15 V svetu opernih melodij — 11.15 Branje za vroče dni — 11.35 Češki in jugoslovanski zabavni ansambli in vokalni solisti — 12.00 Zvenele so orglice — 12.40 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 14.05 Poljska in sovjetska zabavna glasba — 14.35 Voščila — 15.40 „Zadovoljni Kranjci“ s pevci — 16.20 Operna glasba — 17.30 Turistična oddaja — 18.00 Jazz na koncertnem odru — 18.45 Poletni kulturni zapiski — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napევov — 20.50 Literarni večer: Antologija srbske književnosti med NOB — 21.30 Orkester Slovenske filharmonije — 22.15 Plesna glasba.

Petek, 15. 9.: 8.05 Glasba ob delu — 8.40 Orkester Dunajske opere — 8.55 Pionirski tednik — 9.15 Hammond orgle — 9.25 Iz opere „Madame Butterfly“ — 11.00 Poje sopranistka Mileva Perlot — 11.15 Intermezzo s pihali — 11.40 Priljubljene popevke — 12.00 Narodni motivi — 13.42 Operna glasba — 14.05 Radijska šola — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 16.00 Šport in športniki — 18.15 Pesmi iz Severne Amerike — 20.00 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 O marju in pomorščakih.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 9. 9.: 8.00 Naš hišni vrt — 8.10 Iberijska glasba — 13.05 V dunajskem narečju — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Iz vseh dalin zveni — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Melodije od večeraj in danes — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Bayreuthske slav-nostne igre: „Walküre“, opera.

Nedelja, 10. 9.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Glasbeni jutranji sprehod — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Šport — 20.10 Glasba v nedeljo zvečer — 20.30 Problemi razvojne pomoči — 21.30 Zabavna glasba.

Ponedeljek, 11. 9.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebnj za Vas — 15.45 Knjižni količek — 18.25 Za Vas? Za vse! 18.35 Mladina in gledališče — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Stoletje rekordov — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroška domovinska kronika — 21.15 Za mesto in deželo.

Torek, 12. 9.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.10 Jutranja glasba — 15.00 Posebnj z vas — 15.30 Komorna glasba — 18.00 Prometna vzgoja — 19.00 Volitve v Zahodni Nemčiji — 20.15 Radijska igra.

Sreda, 13. 9.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Praška pomlad 1961.

Četrtek, 14. 9.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 8.10 Koncertna ura — 15.15 Posebnj za vas — 15.45 Aktualna reportaža — 17.10 Zaljubljene gosli — 18.00 Kulturne vesti iz Koroške — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja Delavske zbornice — 18.35 Dobra mladinska knjiga —

19.15 Stoletje rekordov — 20.15 Koroški hišni koledar — 21.00 Zvenč alpska dežela.

Petek, 15. 9.: 8.00 Zvenč jutranji pozdrav — 13.05 Ljudske viže — 15.00 Komorna glasba — 18.00 Koroška narečja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Glasba je adut — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

Sobota, 9. 9.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 13.35 Slavnj umelniki — 14.15 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 17.10 Komorna glasba Josefa Haydna — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.35 Dober zabavo — 20.00 Vseh devet! — 10.45 Pisana palača.

Nedelja, 10. 9.: 8.15 Kaj je novega — 10.10 Veselo petje, veselo igranje — 11.15 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 13.55 Nogometna tekma Avstrija — Sovjetska zveza (prenos iz Moskve) — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 1945. Ob lepi modri Donavi — 20.30 Lepi glasovi, lepe viže — 21.15 Za vroče dni.

Ponedeljek, 11. 9.: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 8.10 Da, to je moja melodija — 9.05 Šolska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Radijska igra — 20.45 Večerni koncert — 21.55 Športni tedenski komentar.

Slovenske oddaje

Ponedeljek, 11. 9.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — I. Grafenauer: A. M. Slamski in slovenske nedeljske šole — Koroške pesmi — 18.00 Zvenijo nam orglice.

Torek, 12. 9.: 14.15 Poročila, objave — Poje zbor „France Prešeren“ iz Kranja.

Sreda, 13. 9.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite — zaigramo!

Četrtek, 14. 9.: 14.15 Poročila, objave — Oj dekla, kaj s' tak zalostna?

Petek, 15. 9.: 14.15 Poročila, objave — Stari znanci: Cigareta.

Sobota, 16. 9.: 09.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 17. 9.: 07.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 18. 9.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda — Zvočni obzornik — 18.00 Pojejo združeni zbori Slovenske prosvetne zveze.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kersek.

Sobota, 9. 9.: 14.45 Godalni kvintet „Zarja“ — 15.30 Tržaški obiski — 16.30 Kavarniški koncert — 18.30 Iz del slovenskih skladateljev — 19.05 Operna glasba — 19.30 Žena in dom — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor „Vinko Vodopivec“ — 21.00 „Osamljena duša“, drama.

Nedelja, 10. 9.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slo-

Gostilno v najem

da Hranilnica in posojilnica Velikovec. Interesenti naj se zgledajo pri Hranilnici in posojilnici Velikovec ustmeno ali pis-meno do 27. septembra 1961

venski samospevi in zborovske skladbe — 11.30 Za najmlajše — 14.30 Sedem dni v svetu — 14.45 Bojan Adamič in njegov orkester — 17.00 Obzornik filmskega sveta — 18.00 Turistični razgledi — 21.00 Slovenske narodne pesmi — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 11. 9.: 18.30 Iz del avtorjev Julijske Benečije — 19.00 Baletna glasba — 19.30 Znanost in tehnika — 20.30 „Zivljenje za carja“, opera.

Torek, 12. 9.: 18.30 „Figaro“, scenska glasba — 19.30 Oddaja za mladino — 19.30 Zivljenja in usode — 21.00 Alpske legende: „Podkloštrska roža“.

Sreda, 13. 9.: 19.30 Zgodovinski sprehodi po tržaških ulicah in trgih — 21.00 „Rombino, žalostni klovn“, igra.

Četrtek, 14. 9.: 19.00 Kitarist Andres Segovia — 19.30 Beleške študentom na počitnicah — 21.00 Znani dirigenti — 21.30 Književnost — 22.30 Folkloristika na turinskih razstavi Italija 61.

Petek, 15. 9.: 19.00 Komorni jazz — 19.30 Obletnica tedna: Pred 420. leti je umrl Paracelsus — 21.00 Gospodarsvo in delo — 21.15 Operna glasba — 22.00 Garibaldijski pisatelji.

TELEVIZIJSKI PROGRAM

Vs akodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Sobota, 9. 9.: 19.30 Za vas zabeleženo — 19.35 S kamerom v Afriki — 20.15 Mozaik kratkega filma — 20.20 „Novinarji“, film.

Nedelja, 10. 9.: 17.00 Za otroke — 18.30 Svet mladine — 19.00 V žarometu — 20.15 „Poj z menoj, igraj z menoj“.

Ponedeljek, 11. 9.: 19.35 Čuvvari zdravja — 20.20 Mozaik kratkega filma — 20.30 Aktualni šport — 20.50 Enaindvajset.

Torek, 12. 9.: 19.35 Moda — 20.20 Mozaik kratkega filma — 20.30 „Spoved zdravnika“, film.

Sreda, 13. 9.: 17.00 Za otroke — 17.45 „V deželi medvedov in lasov“ — 18.05 Za družino — 19.35 Ožka je najboljši — 20.20 Mozaik kratkega filma — 20.30 „Stadka dunajska glasba“.

Četrtek, 14. 9.: 19.35 Šport — 20.20 Mozaik kratkega filma — 20.30 „Stadka dunajska glasba“.

Petek, 15. 9.: 19.35 „Zakonska vojna in mir“ — 20.20 Mozaik kratkega filma — 20.30 „Pa sezoni“, komedija.